

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 15 d. BROJ 402

REVOLVERAŠI

L. L. Foreman

REVOLVERAŠI

LASO 402

L. L. FOREMAN: REVOLVERAŠI

Naslov originala: THE PLUNDERING GUN

Recenzija: Lidiya Krleža, profesor

Copyright: L. L. Foreman

Prijevod: Z. Buzov

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO NOvin-sko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub. o., 41000 Zagre, Avenija bratstva i jedinstva 4, Redakcija »Romani i stripovi« – Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković – Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00 – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«) Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

LASO 402 izlazi 26. 6. 1981.

I

Tucson. Glavni grad države Arizone.

U gradu poput ovoga čovjek divljeg kova mogao je naići samo na nevolje. Zakon je u Tucsonu čvrsto pustio korijenje. Strogi gradski šerif uživao je potpunu podršku gradonačelnika, gradskog vijeća i većine građana. Nedaleko od grada, u tvrđavi Camp Lowell, kočoperio se Treći konjički puk.

Usprkos svemu tome Vane Shadden je naumio postati netko upravo u tom gradu. Prošlost mu je bila isuviše maglovita a da bi se usudio kročiti političkim stazama, a nije imao ni dovoljno novca za takvo što. Stoga je odabrao drugi način.

Dvije duge godine strpljivo je čekao da mu se pruži prilika, a sada je prilika bila na vidiku. Pojahao je sa svog ranča u blizini Santa Cruza i usput potjerao krdo trogodišnjaka na nove ispaše. Cijelog tjedna vrzao se po pašnjacima, a zatim pošao isušenim koritom rječice Rillito. Iznad drvoreda topola izraslih duž obala rječice bljeskao se na suncu visoki vrh Baboquivria, a

plavi masiv planine Santa Rita tvorio je divnu pozadinu blještećem bjelilu ruševina starog španjolskog grada. Živopisan kraj, ali negostoljubiv, trnovit i divlji.

Shadden izađe na kolski put i udari njime. Ubrzo iznad horizonta izroniše zvonici crkve San Antonia, a nedugo zatim pojaviše se i kućerci od nepečene opeke – meksička četvrt Tucsona. Rastjerajući svinje i piliće, jahao je prljavim uličicama prema američkom dijelu grada, gdje su se širila velika skladišta, konjušnice, trgovine, saluni, kockarnice i nekoliko restorana. Zaista velik i šarolik grad.

Kad god bi dolazio ovamo, gledao je u sve te zgrade kao očaran, uvijek se iznova pojavljivala nekakva uzbuđujuća slutnja da je Tucson onaj njegov grad. Bilo je to nešto slično onom treperavom osjećaju u pokeru kad čovjek, čim sjedne za stol, već zna da će imati dobre karte. A danas se baš tako osjećao.

– Danas ću okušati sreću – promrmljao je.

Dojahavši do gradskog trga, Shadden ispod oka pogleda prema kamenoj kući pokraj banke F. J. Massengalea. Kuća je spadala među najveće u cijelom Tucsonu a pripadala je bankaru Massengaleu. Masivne žaluzije na uličnim prozorima bile su sada zatvorene, štiteći unutrašnjost od sunčane jare. Tračak razočaranja prodre u Shaddenov osjećaj uspjeha.

Prolazeći mimo kuće, Shadden prstom dotakne obod šešira, premda na širokoj verandi nikoga nije bilo. Uvjeren da mu to pozdravljanje i same Massengaleove kuće donosi sreću, nastavi jahati prema salunu Mecca Bar.

* * *

Naslonjen na dugački šank u Mecca Baru, ugleda u raskošnu ogledalu Gusa Driscolla, vlasnika saluna, kako se približava sav pretvoren u smiješak.

– Kako ste, mister Shadden?

Ono preljubazno »mister«, izrečeno s primjesom ironije, malo ga je naljutilo. Driscoll je uvijek nastojao da nastupa s manirama istinskog džentlmena.

– Tako, tako – odmumlja Shadden, posegnuvši za bocom.

Driscoll hitro ispruži ruku, obazrivo sprečavajući Shaddena da si sam naliže piće.

– Čini mi se, gospodine, da vas još nikada nisam pozvao u svoj ured na čašicu-dviije. Ni sam ne znam kako sam mogao biti tako, hmmm, nemaran. Smijem li ispraviti tu grešku?

– Smijete – suho odvrati Shadden.

Uđe u ured i Driscoll od-

mah izvadi iz ormarića bocu burbona iz Kentuckyja i dvije čaše.

– Lovite li nekoga?

– Ne.

Puneći čaše, Driscoll odmah počne ispitivati:

– Kakve su ono šale da se želite kandidirati za gradskog šerifa?

– Nisu šale – Shadden lizne burbon pa ostatak ispije u jednom dahu.

Na Driscollov hitri pokret bocom on zatrese glavom:

– Hvala, jedna je dosta.

Driscoll to odbijanje shvati kao izraz neprijateljstva. Smiješak iščezne s njegova lica. On namjerno i ne dotakne svoje piće.

– Da li vi uistinu namjeravate uskočiti u Hendersonove čizme? – upita.

– Zašto ne? Pa s njim je svršeno.

– Volio bih da imate pravo. Jasno je da se stari želi povući. Nije više onaj od nekad i svjestan je toga, ali ne vjerujem da će predati šerifsku značku nekome tko...

– Hendersona je pregazilo vrijeme – prekine ga Shadden.

– To je samo siroti, bolesni starac. Grad je već odavno spreman da ga odbaci u staro željezo. Zapazio sam to još prije dvije godine, kad sam došao ova-mo.

– Zar ste zapazili? I stoga ste vi... ha, neka sam proklet! – Driscoll se zavalio u stolicu, njišući glavom. – A ja sam se cijelo vrijeme pitao zašto ste se ovdje nastanili i počeli petljati s kravama. Sudeći po nekim sitnicama koje su mi doprle do ušiju, to nije vaš stil. Naravno,

o tim stvarima nisam ništa izbrbljao. Svi mi imamo svoje male tajne.

Shadden ga oštro pogleda.

— Slušajte vi! Ja nikada nisam krio svoje ime, nikada nisam pokušavao sakriti svoju prošlost. Ja sam Vane Shadden, revolveraš, i to nije nikakva tajna.

— I vi hoćete da se kandidirate za šerifa u gradu kao što je Tucson? S takvom reputacijom? Svašta!

— Da, upravo s takvom reputacijom. Ovom gradu nije potrebna nikakva časna sestra.

Driscollove oči bljesnu.

— Možda imate pravo. Možda vam vaša reputacija daje određenu prednost. Ali mjesto nije izborno. Šerifa bira gradsko vijeće.

— Mislite, gradonačelnik — ispravi ga Shadden.

— To je samo formalnost. Gradonačelnik Gearhart neće se usprotiviti odluci većine u gradskom vijeću.

— Ne, neće. A što je s vijećnicima? Oni neće izabrati za šerifa bilo koga. Taj čovjek mora biti brz i tvrd, dobar kao Henderson u staro doba ili čak bolji. Henderson sada nadzire ovaj grad uz pomoć četvorice pomoćnika. Je li tako? I drži pod šeširom i vas i vašu družinu. Nije li vam već dosta toga?

— O, još kako! Vidim da ste razmišljali o tome. Recimo, kad bih ja smatrao da imate nekakvu šansu...

— Već ću ja sebi napraviti šansu — opet ga prekine Shadden. Na trenutak zašuti. Nije mu se svidalo da traži podršku od Driscolla. Ali Driscoll je imao glavnu riječ među vlasni-

cima saluna. Proguta slinu pa nastavi: — Prošlog tjedna na sjednici gradskog vijeća najavio sam svoju kandidaturu. Rekao sam im što mogu očekivati kad se stari Henderson povuče. U grad će nahrupiti revolveraši i vucibatine sa cijelog jugozapada i svi će htjeti da stave na kušnju novog šerifa Tucsona, osim ako to ne bude netko koga poznaju. Ja, na primjer. Svima će biti jasno da ću im potkresati repove ako pokušaju uznemiravati moj grad.

— To je dobar razlog — prizna Driscoll. — Vraški dobar razlog. — Na trenutak se zaboravio i prestao upotrebljavati svoj ugladeni način govora. — Ali to nije dovoljno. Zna li da će se i Louis Crozier kandidirati za šerifa?

— Ako Louis Crozier uspije...

— Toga se ne morate bojati. On je već bio šerif, ali prebrz je na revolveru. Smirio je dva-tri divlja gradića, no pri tome je nekolicinu ljudi poslao u smrt. To ga isključuje iz trke za Tucson. Građani neće htjeti ubojicu za svog šerifa.

— Odnosi li se to i na mene?

— oštro upita Shadden.

— Nisam rekao da ste vi ubojica — brzo se ogradi Driscoll — ali vaša reputacija baca dugačku sjenu. Gradsko vijeće želi još jednog Hendersona. On je bio oštar i tvrd, ali nikada nije ubio čovjeka. Građani to poštuju. Za ovaj grad je važno da mu lice bude čisto. Teritorijalni glavni grad ne može se kontrolirati kao neki divlji gradić.

— To znam. Ali ne baš davno Tucson je bio jedan od najdivljijih gradova. Slušao sam o tome dok sam bio dijete.

Shaddenove oči napuniše se sjetom od uspomena na djetinjstvo u jugozapadnom Teksasu, na oca koji je postao okrutan zbog siromaštva.

— Imate pravo — trgne ga Driscoll iz razmišljanja. — Ali Tucson je postao uvažen. Federalne takse, trgovina. Građani žele da i ostane takav. Mislim da će dopustiti starom Hendersonu da sam odredi čovjeka koji će ponijeti njegovu značku. A stari će sigurno izabrati Phila Holtona. Henderson već dugo priprema tog momka da ga naslijedi.

— Nisam to znao.

— Tamo dolje u Santa Cruzu malo ste izvan događaja. Zašto ste se baš tamo smjestili?

— Da ne bih upao u neprilike — odgovori Shadden. Nagne se naprijed, na stol, laktovima odgurnuvši bocu i čaše. — Phil Holton je prilično mlad za šerifa.

— Da, ali je popularan, koliko to šerifov pomoćnik može biti. Posljednjih godinu dana bio je Hendersonu desna ruka.

— Da li vi i vaše društvo želite njega za šerifa?

— Do đavola, ne! On bi bio jednako krut kao i stari Henderson. S njim ne bismo nikamo dospjeli. Znae već što mislim. On je prevelik čistunac. Rođeni čovjek od zakona.

— Pa nije ni on baš tako čist — promrmlja Shadden poluglasno.

Driscoll poskoči u stolici.

— Čini se da nešto znate o njemu. Nešto što bismo mogli iskoristiti.

Shadden odmahne rukom.

— Zaboravite to! Nego, hoćete li me podržati ako se kandi-

diram za šerifa? Vaši prijatelji po poslu mogli bi prilično utjecati.

— Ho, ho! To vam je prilično visoka narudžba. Gradsko vijeće će...

— Pustite vi gradsko vijeće! Holtona bismo mogli nagovoriti da odustane od kandidature.

— Nagovoriti? — upadne mu Driscoll u riječ.

Shadden kimne glavom.

— Da, ima načina. To prepustite meni. U međuvremenu ću pokazati svima u Tucsonu da sam baš ja onaj pravi čovjek.

— Nešto bismo mogli srediti. Porazgovarat ću sa svojim ljudima. Vi učinite svoj dio a mi ćemo svoj. Ako uspijemo, mi ćemo, naravno, očekivati... ovaj... određene ustupke s vaše strane.

— Svakako. A sad mi natočite to drugo piće.

Izlazeći iz saluna, Shadden baci pogled na veliku uljanu sliku iznad polica s bocama.

— Kako vidim, još nitko nije pucao u tog Indijanca.

— Volio bih vidjeti tko bi se i usudio! To je vrijedna slika — odvratila Driscoll.

Slika je prikazivala mjesečnom obasjana indijanskog lovca okružena trima ženama. Nimalo neobična tema. Neobično je bilo to što je pristali mladi Indijanac bio obučen samo u oskudnu keceljicu rasporenu na bedrima, a žene oko njega bile su potpuno nage. Čak i kao salunski ukras ta slika je izazivala zgražanje tadašnjih stanovnika Tucsona.

— Umjetničko djelo — suho prokomentira Shadden.

– Davali su mi dobre novce da je prodam – izjavi Driscoll.

– Koliko? Pet dolara?

– Što? Počeo sam s pet stotina i dotjerao do tri tisuće dolara. Slike Montyja Priora sve se teže nalaze, a ovo je jedna od najboljih. Jedna od najzrelijih, u svakom slučaju.

– Taj kupac je morao biti pijan kao i sam Monty Prior dok je ovo slikao.

– Zar ste ikada vidjeli gospodina Felixa Massengalea pijana? – gotovo se osvetnički iskesi Driscoll. – Vi ili bilo tko drugi.

Shadden se lecne.

– Massengale! – kažiprst mu instinktivno pođe k obodu šešira. Pogleda sliku malo pomnije i reče: – To vam ne vjerujem.

– Vaša stvar, ali ponuda je došla od njega. Poručio sam gospodinu Massengaleu da slika nije za prodaju sve dok postoji moja Mecca. Kuća ne bi bila ista bez te slike.

– Ali što bi čovjek poput Massengalea s takvom prljavom slikom?

– U banci je sigurno ne bi objesio. Pretpostavljam da bi je čuvao u svojoj kući – Driscoll slegne ramenima. – Svaki čovjek ima svoje male tajne. Sumnjam da naš uvaženi mister Massengale ima potajnu slabost prema besramnim sličicama s golišavim djevojčurama. Svi su ti uvaženi građani isuviše besprijeekorni a da bi bili istiniti. Onaj njegov sin, na primjer...

– Polako – prekine ga Shadden. – Ja poštujem Massengalea.

Driscoll razvuče usne u preziran smiješak.

– Većina ljudi ga poštuje. Ja sam u manjini. Otkako je pokušao kupiti sliku, počeo sam se malo raspitivati o njemu. Čini se da vrlo Felix Massengale naveliko kupuje slike Monty Priora. I to one najoštrije i najsočnije što ih je Prior slikao u najdubljem pijanstvu dok je lutao po ovom kraju. Zanimljivo, ha? Vjerujem da već ima pozamašnu kolekciju takvih slika u svojoj uvaženoj kućerini.

– Ne vjerujem vam! – uzrujano ponovi Shadden i izjuri iz saluna, osjećajući sve veći gnjev prema Driscollu.

Monty Prior bio je običan gonič krava sve dok jednog dana nije u sebi otkrio talent za slikanje. Taj ga je talent, međutim, pretvorio u pijanog skitnicu u sedlu. Potucao se od grada do grada i po salunima slikao za nekoliko čašica viskija. Iznenađeno je iščezao. Pričalo se da je prestao piti i pronašao novac za put na Istok, gdje je stekao ugled kao autentični kauboj umjetnik, ali svakome tko je nekada poznavao Priora takva se mogućnost činila u najboljem slučaju smiješnom.

Isto tako nije bilo moguće zamisliti Felixa Massengalea kao potajnog kolekcionara Priorovih nepristojnih salunskih slika. Pred bankarem se nitko nije usuđivao ispričati ni najobičniju golicavu šalu, a Priorove lascivne golotinje bile su mnogo nepristojnije nego neka naivna šala. Ako je Massengale i imao kakvih tajni, onda se to moglo odnositi samo na njegovu sklonost da pomaže ljudima, preciznije, ljudima koji se nisu mogli

pohvaliti blistavom prošlošću.

Odvezujući uzde svog konja s prečage pred Mecca Barom, Shadden mrko pogleda u vrata saluna. Pripaziti će on na Driscolla, samo dok tu šerifovu značku pričvrsti na košulju.

II

Vodeći konja prema Reillyjevoj konjušnici, Shadden spazi Phila Holtona na ulazu velike trgovine Old Pueblo Emporium. Zovne ga:

— Holtone! Pričekaj da porazgovaramo!

Zazvučalo je kao komanda. Shadden je mogao, kad je želio nekoga uzrujati, obojiti svoj glas zapovjedničkim tonom. Phil Holton zastane predomišljajući se, pa se polako okrene.

— Zdravo, Shadden — nezadovoljno prevali preko usana.
— Što želiš?

Stajao je mirno i uspravno, sav napet i spreman za neočekivani sukob koji nije želio.

— Riječ je o mjestu gradskog šerifa. Ja ga hoću za sebe.

— To znam. Tvoje ime je na popisu kandidata.

— Ja namjeravam i dobiti to mjesto.

— Nećeš ga dobiti, Shadden! Sigurno nećeš.

Brza kočija projuri pokraj njih. Nemirni riđan pod Shaddenom propne se i umalo kopitom pogodi Phila Holtona. Shadden oštro pritegne uzde i smiri životinju.

— Ti si mi na putu, Holtone — nastavi on kao da se ništa nije dogodilo.

— Jesam — potvrdi Holton.
— Ovaj grad me lijepo primio kad sam došao ovamo i ne bih

volio mirno gledati kako ga preuzima netko poput tebe.

— Što bi to trebalo da znači?

— Ti bi upotrijebio šerifovu značku za vlastite ciljeve, a ne za dobro cijelog grada. Predugo si živio na pogrešnoj strani a da bi sada mogao biti čovjek od zakona.

Shadden obuzda u sebi naraštajući bijes. U očima mu se mogla vidjeti samo hladna ironija.

— Ponašaj se isuviše krepšno... — otegne on — za čovjeka koji je nekada jahao u Torodeovoj bandi.

Phil Holton naglo problijedi, instinktivno se ogledavši oko sebe. Pritjeran u škripac, procijedi u pola glasa:

— Tada sam bio samo mladić usijane glave koji je htio pokazati da je netko i nešto.

— U čemu bi bila razlika? Svaki dječak je odrastao kad stoji iza revolvera. A Torodeova banda ima za sobom sasvim lijep broj ubojstava.

— Nije imala u to vrijeme. Kad je Tom Torode prvi put ubio nenaoružana čovjeka i smijao se nad njim, ja sam otišao. Nisam imao želudac za takve stvari.

— Samo tvoja riječ stoji iza toga. U Torodeovu logoru izgledao si sasvim jednako kao i ostali — neumoljivo nastavi Shadden. — Dobro, ti nisi ostao do kraja, ali ljudi u tome ne vide nikakvu razliku. Tko je god ikada jahao s Torodeom, nosi na leđima neizbrisivu crnu mrlju metar široku.

— Ti si činio i gore stvari — pokuša uzvratiti Holton.

— Ali ja nikada nisam bio član neke bande. Toma sam samo poznavao. Zapamti to! —

Shadden opusti ruke na jabuci sedla. — Ljudi iz ovoga grada znaju moju prošlost. Ili bar misle da znaju. U ove dvije godine morali su se i privići na nju. Ja ih nisam pokušavao prevariti ponašajući se kao pošten građanin koji nikada nije prekoračio ogradu.

— Ja ih nisam varao. Kad sam došao u ovaj grad, nije bilo nikakva posebna razloga da pričam o... — počeo Holton.

— Tako je — prekine ga Shadden. — Ali sada je drugačije. Pomoćnik si šerifa, kandidiraš se za mjesto šerifa, mlad si, perspektivan, čiste prošlosti, maltene uzdanica Tucsona, ha? Ako stvar izađe na vidjelo, građani ti neće oprostiti što si od njih napravio budale. — Shadden je namjerno preuveličavao stvari. Ako želi pobijediti, mora učiniti sve što može da se otrese suparnika. — Bolje ti je da odustaneš, Holtone.

Šerifov pomoćnik ga je pažljivo promatrao.

— Možeš li mi reći ijedan dobar razlog zbog kojeg bih odustao?

Taj tihi izazov zaustavi Shaddenovu ofenzivu. Morao je brzo misliti.

— Zakon nije šćepao Toma Toredea kad je prošle zime razbijena njegova banda. Svi misle da je otpuzao da negdje umre, ali ja se kladim da se skriva. On je jedan od onih koji znaju tvoju malu tajnu i sve dok živi, tvoj dobar glas je na mačkovu repu.

— Postoji još jedan čovjek. Ti! Namjeravaš li pričati?

— Ja ne ratujem jezikom — mračno zareži Shadden. — Postoje dvije stvari koje nikada nisam uradio i to svatko zna: ni-

kada nisam pucao u čovjeka bez revolvera u ruci i nikada nisam ogovarao čovjeka.

— Čemu onda ove brbljarije o Torodeu? Da me uplašiš? E, vidiš, nisi me uplašio.

— Bolje bi bilo da si shvatio. Opominjem te, makni mi se s puta ili ćeš nasladati.

— A čime mi to možeš štetiti osim brbljanjem i revolverom?

— Naći će se već neki način — odgovori Shadden, pa se zagleda u djevojku koja je upravo izlazila iz trgovine. Sav njegov bijes u trenu nestane. Podigne šešir i kratkim trzajem glave zabaci u stranu čuperak guste crne kose što mu je pao preko četvrtastog čela i srdačno joj se nasmiješi.

— Halo, Jane! Kad god te sretnem, sve si ljepša i ljepša.

Kad god bi je sreo, Shadden je u stvari uvjeravao sebe da je mora pridobiti. To što je ona bila kći Felixa Massengalea nije ga ni najmanje uzbuđivalo. Odluku je donio kad se, ugledavši je kako sjedi na verandi, usudio stati i osloviti je. Nakon tog susreta povremeno bi je vidao dok bi čitala na verandi, a on slučajno naišao mimo kuće. Kad ih je Massengale i formalno upoznao, već su se oslovljavali imenima i šalili na račun rime »Jane i Vane«.

Jane Massengale uzvratila smijehom.

— Halo, Vane!

Smiješila se pomalo samouvjereno. Nosila je paketić, koji je pružila Philu Holtonu. Pogledi im se sretnu i nekakva kratka poruka prostruji između njih. Ona se opet okrene Shaddenu i užurbano dobaci:

— Oprosti, ali ja... ovaj, moram žuriti kući.

Shadden je šutio, promatrajući ih kako odlaze. Uznemiri ga jedna pomisao. U posljednje vrijeme Jane je rijetko kad bila na verandi. Izbjegava li ga? Postoji li neki drugi muškarac? Holton? Da, on je namjeravao ući u trgovinu. Pa onaj pogled!

— Prokletstvo! — dahne Shadden. — Zar mi je i tu na putu? Gledao je za mladim parom, opazajući kako Holton prigrinja glavu k Jane da bi joj nešto šapnuo.

— Moram ga slomiti! Do kraja! — šapne Shadden sebi u bradu.

Louis Crozier i dvojica besposličara promatrali su iz sjene konjušnice kako Shadden dovodi konja. Crozier nešto dobaci onoj dvojici i ovi se nasmijase.

— Što je tako smiješno? — zastane Shadden.

Lica kauboja ukočiše se u izrazu strahopoštovanja. Crozier, naslonjen na otvorena vrata konjušnice, izvadi čačkalicu iz usta i stane je pomno promatrati. Smatrajući da njegova reputacija grubijana zahtijeva od njega da odgovori Shaddenu, on progovori drskim, oporim glasom, bacivši čačkalicu Shaddenu pod noge.

— Rekao sam da dolazi onaj koji bi htio biti šerif. Ima li čega lošeg u tome?

— Ima, ima. Trebalo je da kažeš »dolazi budući šerif«.

— Kako ne!

— Idući put, kad budeš govorio o meni, govori glasnije da i ja čujem — s promišljenom oštrinom obrecne se Shadden. —

Još bolje, začepi tu svoju gubicu.

Zapanjen i razbiješnjen, Crozier se odgurne od vrata.

— A što ako je ne začepim?

— Začepit ću ti je ja, pesnicom — odvrati Shadden i korakne u stranu da bi dočekao Croziera dugačkim lijevim direktnom posred lica.

Crozier ispusti oštar dahtaj. Shadden brzo i kratko udari desnicom, pa lijevim krošoom tresne protivnika po vilici. Crozier se sruši u uličnu prašinu.

— Mislim da će to biti dovoljno — procijedi Shadden dvojici kauboja. — Odnosite ga u Mecca Bar i recite Driscollu da ga malo uredi.

Kad je, pobrinuvši se za konja, izašao iz konjušnice, zateče jednog od one dvojice kauboja kako još leškare u sjenci.

— On sada pije u Mecca Baru — zausti kauboj, gledajući u prazno. — Ljudi su vidjeli sve i on zna da će o tome brujati cijeli grad. Momak poput njega neće zaboraviti poniženje.

— Znam.

— Doći će po tebe s revolverom. Mora to učiniti.

— I to znam — uzdahne Shadden. — U svakom slučaju, hvala na upozorenju.

Osjeti naglu potrebu da vidi Lauru Cardiff. Ni s njom se više nije vidao tako često, ali za to je sam bio kriv.

Dvije jake mazge kaskale su ulicama Tucsona vukući za sobom šareno oslikana kola. Natpis na bočnim stranama kazivao je da onaj čudno obučeni, crnomanjasti mršavko na kočijaškom sjedalu nosi ime dr

Chadra Lal Devolo i da prodaje nekakav čudotvorni napitak »parsee panacea« koji je izliječio mnoge istočnjačke bogataše i vladare. Doktor Devolo je donosio napitak — zapadnjačkom svijetu kao izraz čiste istočnjačke humanosti.

Shadden zastane i priključi se grupi ljudi privučenoj doktorovim natpisima. Šerif Henderson je bio u prvom redu. Zbog boljki svog pozamašnjog trbuha pasionirano je skupljao sve vrste lijekova i sigurno će okušati i ovaj.

Jedan iz grupe, profesionalni kockar, oslovi Shaddena:

— Dakle zaista si pokazao Crozieru gdje mu je mjesto.

Henderson je to čuo, pa se obrecnuo na Shaddena:

— Ako imaš kakvih razmirica s Crozierom, rješavajte ih izvan ovog grada.

— Cim sunce zađe, ja odlazim iz grada, šerife — uljudno i ironično odvrati Shadden.

Kockar pogleda šerifa i uputi mu osmijeh pun sažaljenja. Putujući liječnik uzvrpoljio se oko kola. Želio je spustiti bočnu stranu u horizontalni položaj, kako bi od nje napravio provizornu tezgu. Ali putovanje preko grbavih putova učinilo je svoje i osovina jedne šarke ispala je iz ležišta, pa se teška strana objesila na tom kraju prijeteci da otkine i onu preostalu šarku. Doktor odmah priiskoči na tu stranu da pokuša vratiti šarku u normalan položaj.

— Deset dolara prema vaših pet da će se ta prokleta napraviti slomiti! — predloži kockar.

— Prihvaćam — kratko odvrati Shadden, priđe kolima, iz-

vadi iz džepa potkivački čavao i utisne ga u šarku.

Uvjerivši se da će njegova provizorna tezga izdržati, doktor Chadra Lal Devolo okrene se Shaddenu i pruži mu ruku, zahvaljujući.

— Veoma sam zahvalan, gospodine. Lijepo je naći prijatelja u ovoj surovoj zemlji.

Dok se rukovao s doktorom, Shadden ugleda Croziera na vratima Mecca Bara. Driscoll je stajao iza njega i smiješio se. Doktor odnekud izvuče bočicu i pruži je Shaddenu:

— S najljepšim željama, gospodine!

— Od čega vam je taj bućkuris?

Doktor sklopi dlanove i duboko se nakloni. Shaddenu se učini da on u stvari prikriva smijeh.

— U Indiji se to, gospodine, zove »houbijah-apivyac«.

— Pa... hvala na obavijesti.

Shadden uđe kroz stražnja vrata u kuhinju Laure Cardiff. Ona je bila u kuhinji i ugledavši ga napravi ženstven pokret prema njemu, ali se naglo predomisli i produži kretnju do posude s kavom.

Laura Cardiff bila je vlasnica malog krojačkog salona u kojem je zarađivala za život. Iako još mlada, po shvaćanjima ljudi u zreloj dobi, ta žena je već naučila da od života ne treba tražiti previše. Shadden je znao da je bila udana, ali o tome nikada nije pričala. Servirala je kavu i sjela nasuprot Shaddenu.

— Lijepo je što si opet svratio, Vane. Kako napreduje tvoja kampanja za šerifsko mjesto?

– Krenulo je. Driscoll će mi posuditi malo svoje moći.

S Laurom je mogao razgovarati o svemu.

– Driscoll sigurno zauzvat očekuje velike usluge.

– Ništa mu nisam obećao.

– Zar? – sjeta se uvuče u njezin blagi pogled. – Opasno je to, Vane. Misliš li da ćeš ga kasnije slomiti? Morao bi istjerati iz Tucsona i njega i cijelu njegovu hordu ili će oni tebi stati na rep. Vrijedi li šerifska značka toliko da svoj život stavljaš na kocku?

– Mislim da vrijedi.

Laura ponovo natoči kavu.

– Ostani na večeri.

– Ne mogu, očekujem neke probleme.

– Crozier?

– Dakle već si čula. Da, Crozier.

Boljela ju je ta njegova suzdržljivost.

– Bar meni možeš sve reći. Prijatelji smo. Nekada smo bili i više nego... Oprosti. Nisam te htjela podsjećati na nešto što ne želiš. Što se mene tiče, zahvalna sam ti za sva sjećanja.

– Laura, ja...

– Ne moraš ništa reći – upadne ona. – Kazat ću ja umjesto tebe. Želiš se uspeti do samog vrha. Šerifska značka je samo prva stepenica. Driscolla ćeš poslati na putovanje, u ime zakona zatvoriti sve salune pa ih ponovo otvoriti pod novim imenom. Tvojim!

– Tebi je, čini se, igra jasna – reče Shadden.

– Ako to postigneš – nastavi ona – otvoren ti je put prema vrhu. Uključit ćeš se u veletrgovinu, imat ćeš hrpu novaca. Vraški ti se žuri, Vane, da po-

staneš velik čovjek. Velik kao Massengale. Zašto? Zašto svaki put kad prođeš kraj njegove kuće dodiruješ šešir, iako ne vidiš nikoga koga bi pozdravio?

– Dobro si obaviještena – reče on. – Poštujem ga, to je sve.

– I želiš se oženiti njegovom kćeri! Pa sad – Laura sklopi ruke u nemoćnu očaju – nitko ti ne može zamjeriti što ciljaš visoko.

On ustane. Prvi put u gotovo dvije godine rastajali su se s ogorčenjem. Bilo mu je žao, ali možda je tako najbolje. Već je vrijeme da konačno raskinu. Od Laure nije uzeo ništa što mu nije dobrovoljno pružila, a ni ona od njega.

Na stražnjim vratima ona mu dodirne ruku.

– Nemoj biti nepažljiv, Vane. Da, ja poznajem igru. Moj muž je bio ubijen kad je pokušavao nešto slično tamo u Koloradu. Nije se uspio popeti na prvu stepenicu.

Zatvarala je vrata i prošaptala.

– Zbogom!

III

Doktor Chandra Lal Devolo prionuo je na posao po pokušanim metodama putujućih travara: izvodio je mali žonglerski šou da privuče publiku i započne trgovinom. Premda je suton tek najavljivao svoj dolazak, na kolima su dvije ogromne petrolejke već treptale žućkastim sjajem. Putujući travar spremno je dočekivao sumrak.

Promatrajući nadriliječnika kako zavidnom spretnošću žonglira s tri baklje, Shadden se

pokušavao sjetiti zašto mu se ta scena čini tako poznata. Zaključivši da je vjerojatno taj prizor vidio u nekom drugom gradu, šarao je pogledom po svjetini. Ugledao je Louisa Croziera. Na licu mu se jedva zapažalo da je pijan. Odavalo ga je samo prekomjerno crvenilo na jagodicama. Sada i Crozier ugleda Shaddena pa se progura u prve redove.

– Budala. Prokleta budala!
– zamumlja Shadden. – Vidio je da se rukujem s tim Indijcem pa misli da smo prijatelji. Sigurno će ga napasti ne bi li meni napakostio. Idiot.

Zaista, skočivši na stepenicu kola, Crozier zaurla:

– Popio sam bočicu ovog smeća i pozlilo mi je.

Ne prestajući žonglirati bakljama putujući liječnik mirno izusti:

– Ako mušterija nije zadovoljna, vraćam novac.

– Meni je pozlilo od toga otrova! – ponovi Crozier, zgrabi Indijčevu ruku i zakrene je.

– Skitnica nas želi otrovati!

Gledao je u Shaddena. Doktor Devolo slobodnom rukom uhvati sve tri baklje i zamahne njima prema napasniku, ali ovaj mu okrutno zakrene ruku na leđa, prisilivši ga da padne na koljena. Svjetina zažamori, ali nitko se nije želio suprotstaviti opakom revolverašu. Napetost prekine Shaddenov glas:

– Prekini, Croziere!

Shadden zakorači na prazan prostor ispred kola.

– Da ti ovaj kržljavac nije možda prijatelj?

Crozier je bio dovoljno pijan da bude pun samopouzdanja.

– Tako je. Miči se od njega!

– Što ako neću?

– Morat ću te ja maknuti! – odgovori Shadden.

Gomila iza njegovih leđa užurbano se razdijeli na dva dijela. Neki zabrinuti glasovi raspitivali su se za šerifa.

– U odsutnosti predstavnika zakona – nastavi Shadden – provest ću građansko hapšenje. Ti narušavaš mir.

– Ti!? Ti nemaš pravo hapsiti bilo koga.

Shadden okrene glavu:

– Je li ovdje gradonačelnik ili tko od vijećnika? Prije nego što se itko stigao javiti, začuje se uzvik upozorenja. Shadden u okretu povuče revolver i opali. Crozierov revolver se zakotrljao po prašini a njegov vlasnik je zapanjeno gledao u Shaddena, očekujući naredni metak. Šerif Henderson i Phil Holton dojuriše niz ulicu. Na vratima Mecca Bara stajao je Driscoll, klimajući glavom u znak čestitanja i signalizirajući Shaddenu da dođe u salun. Nakon kratkotrajne tišine gomila zabruji. Odasvud su se čule riječi odobravanja. Louis Crozier nije bilo omiljen.

– Henderson će ti izliječiti ruku – smireno će Shadden, vraćajući revolver u navlaku. Okrene se Devolou: – Dodite, častim vas pićem!

Čim su ušli u Mecca Bar, doktor Devolo se živo zanimao za sliku Montyja Priora. Želio je znati zašto gole žene slijede mladog Indijanca.

– Možda zato da im posudi tu svoju keceljicu – nasmije se barman.

– Da, sigurno je tako – nasmije se i Devolo.

U tom trenutku na vratima se

pojavi jedan od Hendersonovih pomoćnika i obavijesti Shadden na da ga šerif poziva u svoj ured.

– Stižem čim ispijem ovo piće – Shadden pogleda Driscolla.

– U redu – odgovori šerifov pomoćnik i ode.

Driscoll tiho zahihoće:

– Kladim se da upravo ovog trenutka stari Ned mora objasnjavati zašto ste vi obavljali njegov posao. Ni Holton se nije pokazao u najljepšem svjetlu. Voda teče na vaš mlin!

– Daa, ovo je moj dan.

* * *

Osim Neda Hendersona i mladog Holtona, Shadden je u šerifovu uredu zatekao gradonačelnika Gearharta i dvojicu gradskih odbornika. Podbuhli gradonačelnik prvi progovori:

– Ja ne pridajem mnogo važnosti toj pucnjava, ali sudac Guinness misli da je događaj ozbiljan. Danas su i neki važni ljudi mogli biti ozlijeđeni, je li tako, gospodo?

– Tako je – potvrdiše vijećnici.

Gradonačelnik nakostriješi čupave obrve prema Shadenu:

– Općenito govoreći, revoleraše smatram nepotrebnim zlom. Vi ste dokazali da postoje, hmmm, iznimni slučajevi. Postupili ste kao odgovoran građanin, i to vrlo efikasno. Pozdravljam vaše suzdržavanje da ubijete protivnika.

– Nije bilo nužno da ga ubijem – odgovori Shadden.

– Takve riječi volimo čuti!

– Samo sam provodio građansko hapšenje. Crozier je napao nenaoružana čovjeka kad

u blizini nije bilo nijednog predstavnika zakona.

– Razumijemo vas – gradonačelnik Gearhart se okrene k Hendersonu. – A to nas dovodi do tebe, Nede.

Henderson zlovoljno pogleda Shaddena.

– Neki dječak, Meksikanac, dojurio je i rekao da trojica neznanaca pokušavaju provaliti u Massengaleovu banku kroz dvorišni prozor. Moglo je biti tako. Bilo je to za podnevnog odmora. Phil i ja smo odmah otrčali tamo. Istraživali smo.

– I što ste pronašli?

– Samo jednog olinjalog mačka. Dječak je lagao. Za svaki slučaj pozvao sam gospodina Massengalea, pa smo otključali banku i sve pretražili. Tada se začuo pucanj i mi smo pojurili van. – On bijesno otpuhne: – Volio bih da mi taj balavac padne u šake!

Dok je Henderson govorio, u uredu se pojavio i Felix Massengale i on potvrdi šerifovu izjavu. Bio je to visok čovjek. S njegova uskog i tvrdog lica sjale su tamne, duboke, zamišljene oči.

– Taj momčić se neslano našalio, ali šerif Henderson to nije mogao znati i korektno je sa svojim pomoćnikom Holtom obavljao posao – izjavi on ugladenim tonom.

Jedan od odbornika prigovori što su i Holton i Henderson pojurili na lažnu uzbunu, znajući da Crozier priprema neprilike.

– Dobro, nisu znali da je uzbuna lažna – dopuštao je odbornik – ali dok su obojica bila odsutna, Crozier je stvorio ne-

prilike tako da je običan građanin morao upotrijebiti revolver.

– Samo bez pretjerivanja o Shaddenu. Znamo dosta o njemu!

Massengale ustane u obranu Shaddena:

– Šerife, to je prenapljena izjava! Pokušajmo da ovdje ne osuđujemo čovjeka zbog njegove prošlosti. Tucson je naš glavni grad, ali ovo je divlja zemlja i mi je pokušavamo civilizirati. Shadden... gospodin Shadden ponio se kao savjestan građanin. Možemo izraziti samo zadovoljstvo što imamo takve građane kakav je gospodin Shadden.

Nakon tog komplimenta sastanak je bio zaključen. Izlazeći iz Hendersonova ureda, Shadden pristupi Massengaleu:

– Hvala što ste se zauzeli za mene. Kako znate, ja se natječem za mjesto gradskog šerifa. Odobravate li to?

– Tucson bi mogao proći i gore. Iskreno, ja sam za Holtona.

– Holton je premlad za taj posao.

– Točno, ali je sposoban. Častan je kao danje svjetle.

– A zar ja nisam?

– Shadden, molim vas, nisam to rekao. Ali kad ste već to spomenuli, podsjećam vas da je Holtonova prošlost čista.

– Aha! – promrmlja Shadden, razmišljajući o Torodeovoj bandi. – Dakle ja sam u igri samo ako Holton ispadne.

– Tako nekako – odgovori Massengale. – Ali on neće odustati. Svi smo za njega, Shadden. Samo gubite vrijeme.

Ne želeći proturječiti bankaru, Shadden promijeni temu.

Spomene Massengaleova sina Elleryja, kojemu je nekoliko puta pomogao. Ellery je nakon majčine smrti postao okorjeli pijanac i često mu je trebala pomoć.

– Ne vidam ga. Da nije bolestan?

– Massengaleovo uzdržano lice na trenutak se zgrči.

– Ne. Ellery je u Nogalesu. Nekim poslom.

Da, na pijančevanju, pomisli Shadden. Jeftina tekila, velika čaša, djevojke za sitniš.

Pred bankom se rastadoše. Shadden svrati u konjušnicu pa pojaše kući. Pritiskao ga je osjećaj nelagodnosti. Ljutito zatrese glavom. Trebalo bi da bude zadovoljan. Čemu sada to neraspoloženje i nejasan osjećaj da je nešto izgubio?

Glasno se nasmije ne bi li odagnao to mračno raspoloženje. Doći će dan kad će kao bogat i utjecajan čovjek svoj uspjeh okruniti vjenčanjem s Jane. A dotad neka Phil Holton i ostali rivali dobro pripaze.

IV

Na južnom izlazu iz grada s obje strane ceste bili su nanizani grobovi, većinom meksički, nijemi svjedoci mnogih apaških zasjeda. Cesta je povremeno uranjala u gusto grmlje, pružajući tisuće mogućnosti za zasjedu. Shadden postane oprezniji.

Ridan zafrkće. Shadden hitro izvuče pušku iz navlake na sedlu. Pogledom je kružio uokolo. Ridan je toptao i mahao glavom, očito uznemiren onim što je namirisao. Shadden potjera konja u kas i ubrzo izbije na otvoreno. Zategne uzde i stane osluškivati. U grmlju je vladala

neprirodna tišina, ali je onda začuo lake udarce kopita praćene tihim štopotom kotača. S juga se približavala laka kočija. Ubrzo se iz mraka pojavi krupna sjena, a kad se približila, Shadden razazna da čovjek u kočiji leži nauznak na sjedalu. Glava mu se klatila iznad naslona. Sivi konj, osjećajući olabavljene uzde, vukao je kočiju polako.

Iz grmlja iskoči polugola spodoba i zamahne kopljem. Shadden podigne pušku i opali. Apaš krikne i jednim skokom nestane u grmlju. Sivac poskoči i propne se, a čovjek na sjedalu se zaljulja i padne s kočije. Shadden podbode konja. Prepoznao je kočiju. Pripadala je Massengaleovu sinu.

Pavši na zemlju, Ellery se prevrne na leđa, savije ruku pod glavu i nastavi spavati. Vonjao je po piću i znoju, odjeća mu je bila rastrgana a šešir je već odavno izgubio.

— Jasno, opet si se dobro nalio — promrmlja Shadden.

Podigne Elleryja i ubaci ga u kočiju. Svog ridana priveže za kočiju, uskoči na kočijaško sjedalo i potjera sivca. Onaj Apaš sigurno nije bio sam, mislio je Shadden. Stegnuvši pušku koljenima, uzdama udari konja po leđima pa kočija pođe brže. Razmišljajući o situaciji, Shadden prokune. Ellery nije imao razloga da pada tako nisko. Fi-na obitelj. Casno ime.

— Bio bi on drugačiji da sam ga ja odgajao.

Približavajući se grobovima, Shadden izvuče revolver i ispali metak sivcu preko ušiju. Životinja je bila premorena, ali to iz nje izvuče najveću moguću br-

zinu. Shadden nasumce zapuca po grmlju i punim grlom ispusti ratni poklič. Iznenadeni Apaš iskoči iz zaklona i pobježe u mrak.

Ellery Massengale trgne se iz pijanog drijemeža i nesuvislo probrblja:

— Što je to? Tko ste vi? Gdje...

— Začepi i drži se! — otrese se Shadden. — Apaši!

— Oh, vi ste to, Vane Shadden. To je dobro!

— Tako je. Uskoro ćeš biti kod kuće.

— Kod kuće? Zaboga! — zavapi mladić.

Čini se da je to saznanje Elleryja uznemirilo više nego opasnost od Apaša. Počeo se tresti poput šibe na vodi. Tražio je nešto po kočiji.

— Nema boca — obavijesti ga Shadden. — Bacio sam ih obje.

Ellery se još jače zatrese. Shadden zaustavi kočiju na samom ulazu u grad, iz svojih bisinga izvuče bočicu i pruži je mladom pijancu.

— Drži! Samo jedan gutljaj! Pokušaj se pribitati!

Ellery drhtavim rukama pri-nese bocu ustima i poče pohlepno gutati sve dok mu je Shadden ne istrgne iz ruku.

— Hvala, hvala za sve — opet je bio potpuno pijan. — Pravi si prijatelj. Moj pravi prijatelj, boga mi. Može još gutljaj?

— Ti, prokleti mladi majmun! — izdere se Shadden. — Ne zovi me prijateljem! Da nije tvog oca...

— Moj otac... — prekine ga Ellery — ah, da, moj otac. Taj cijenjeni džentlmen! Taj limeni bog! taj...

Shadden ga udari preko usta.

— Dosta si rekao!

Ellery se nije obazirao na udarac i zapovijed. Usne mu se ukrutiše u grimašu cinizma i boli. Neprirodno jasnim glasom nastavi:

— Taj varalica i lopov, moj otac! Taj pornografski ofucani licemjer!

Oči mu zakolutaju i obuzme ga alkoholna sumaglica zaborava. Shadden ga gurne natrag u kočiju i potjera konja. Mrštio se. Ellery se sigurno neće sjećati svojih riječi.

— Želio bih da i ja mogu zaboraviti — promrmlja sebi u bradu.

* * *

Gus Driscoll uhvati Shaddenov pogled pa došeta do vrata Mecca Bara. Shadden počeo poluglasno:

— Tu vani je mladi Massengale. Isuviše je pijan a da bih ga vodio kući. Može li na kauč u tvom uredu?

Driscoll kimne glavom. U smiješku mu se čitala zloba.

— Otključat ću stražnja vrata. Ili ćeš ga unijeti ovuda?

— Bolje će biti na stražnja vrata.

Nije bilo nužno tajno uvlačiti Elleryja. Svatko je znao da je mladić okorjeli pijanac. Jednostavno, bila je to usluga Massengaleu. Shadden je tog čovjeka htio poštediti javnog sažaljenja. On spusti mladića na kauč.

— Loše izgleda — reče Driscoll. — Ako mi zaprlja kauč, poslat ću račun njegovu ocu.

— Ne, pošalji račun meni! Vratit ću se čim sklonim njegovu kočiju. Konj je potpuno iscrpljen.

Vrativši se u Mecca Bar, Shadden prvi put doživi da bude pozvan u odabranu grupu koja je sjedila za velikim okruglim stolom u jednom separeu. Bili su to ljudi iz društvenih vrhova Tucsona. Impresivan skup. Neki šaljivac prozvao je taj separe Svetište a članovi otmjene grupe postali su poznati kao Sveci. Biti pozvan među Svecima smatralo se počašću, barem s njihove strane. Večeras je i Phil Holton doživio tu čast. Sjedio je pokraj Hendersona. Doktor Devolo također je bio prisutan u svojstvu gosta, vjerojatno zbog radoznalosti Svetaca pobudene njegovim čudnim izgledom, bijelim turbanom i pogrebnički crnim kaputom.

Po običaju je skupu predsjedao sudac Guinness. On Shaddenu pokaže kamo će sjesti kretanjem koja je izgledala poput naredjenja. Sudac, krupan čovjek, nastojao je nametljivim ponašanjem i gromkim glasom nadvladati sve oko sebe.

— Taj momak je prava nesreća za svoju obitelj — reče on Shaddenu. — Dobro bi mu došlo malo odmora u zatvoru.

— Treba njemu disciplina! — izjasni se konjički kapetan.

— Zar se to moralo razglasiti? — upita Shadden Driscolla.

— Vidjeli su vas kako vozite kočiju.

— Ne mogu shvatiti koji mu je đavo — nastavi gradonačelnik Gearhart. — Dok mu majka nije umrla, bio je normalan.

— Mamino dijete — podrugne se kapetan.

— Ne, ni slučajno! Uvijek je bio privrženiji ocu. Odjednom se promijenio. Kao da sada mrzi oca.

Sudac Guinness zatrese glavom tako silovito da mu je grivasta sijeda kosa zalepršala zrakom.

— Cijelo ovo vrijeme otkako poznajem Massengalea taj čovjek nikome nije nanio zlo, a najmanje vlastitom sinu. Štaviše, uvijek pomaže ljudima, najčešće kojekakvim skitnicama. Kolikima je već pomogao da počnu novi život!

— Neobična pasija za jednog bankara — s južnjačkim naglaškom reče upravitelj Old Pueblo Emporiuma. Pogledavši oficire, doda: — Posebno za Jenkija iz Nove Engleske.

Gradonačelnik podigne ruku da spriječi oštra reagiranja.

— Nećemo se svađati večeras. Massengale je iz Arizone kao i ja. Ako je i bio na Istoku, već davno je otišao odande.

— Prilično davno — potvrdi sudac. — Tada još nije bio oženjen. Došao je na Zapad, što bi se reklo, kao siromašni mladi odvjetnik i uspio na kalifornijskim zlatonosnim poljima.

Naprežući sjećanje, sudac prijede dlanom preko očiju.

— Čekaj malo! Da, bilo je to u Orovilleu. Tamo je i izgubio taj prst.

— Izgubio prst? — promrmlja doktor Chandra Lal Devolo. — Nisam dobro razumio.

Preko njegova lica prijede sjena, ali uhvati na sebi Shaddenov pogled pa brzo podigne glavu.

— Bio je pogođen u ruku prilikom pokušaja pljačke poštanske kočije — objasni sudac. — Njegov kompanjon, neki rudarski inženjer ili mineralog, bio je lošije sreće. Ubili su ga. Ali ban-

dite su otjerali i Massengale se izvukao.

— Baš sretan čovjek! — uzdahne Indijac s poštovanjem. — I dijeli svoj uspjeh s manje sretnim ljudima, eh!

Tada progovori i Phil Holton:

— Čini mi se da mister Massengale želi tim ljudima pružiti još jednu priliku. Na kraju krajeva, zbog jedne greške ne bi trebalo osuditi čovjeka za čitav život.

— Imate pravo — upadne Shadden — osim ako nisu bili odmetnici i pljačkaši. Mister Massengale prema takvima osjeća isto što i ostali ispravni ljudi, je li tako, suče? Recimo, prema ubojicama iz Torodeove bande.

— Apsolutno! — svečano će sudac Guinness. — Za tu vrstu zvijeri i vješanje je predobro. Psu koji je jahao s tom družinom divljaka nikada se više ne može vjerovati.

— Tako je — značajno potvrdi Shadden.

Stari pompozni brbljavac, mislio je za sebe. Čovjek ili pas uvijek vrijedi još toliko da mu se pruži prilika.

Nakon kratkotrajnog vrpoljenja Phil Holton napusti društvo. Gus Driscoll se otputio u svoj ured i skup se počeo razilaziti. Doktor Chandra Lal Devolo klanjao se svakome tko je odlazio a na licu mu se ogledala duboka zamišljenost. Shaddena ponovo obuzme osjećaj da je tog čovjeka već negdje vidio. Ali gdje, pitao se, prekapajući po sjećanju. Stotine gradova, tisuće naselja, dvoboji — sva lica su se gubila u izmaglici.

Ta bezlična izmaglica bila je spas svih revolveraša. Pravi re-

volveraš nikad se ne bi trudio da zapamti lica svojih žrtava i njihovu predsmrtnu agoniju. Shadden je to znao. A njegovo izbljedenje sjećanje odbijalo je odgovor.

V

Felix Massengale otvori vrata i bez riječi pomogne Shaddenu unijeti Elleryja u kuću. Velika kamena kuća bila je u tišini. Smjestiše Elleryja u njegovu sobu na katu. Vraćajući se niz stepenice, bankar napomene da je Jane već otišla na počinak.

— Bojao sam se da i vi već spavate — reče Shadden.

— Ja vrlo malo spavam.

Njegovo nategnuto lice ukocilo se u masku krute rezerviranosti, ne dopuštajući nikakvu prisnost, ali pristojnost mu je nalagala da upita:

— Želite li nešto popiti?

— Burbon, hvala.

Pili su iz malih čaša u bankarevoj radnoj sobi punoj slika. Shadden se čudio što taj čovjek može tako pribrano sjediti srčučići šeri i znajući da mu je sin postao pijana ništarija.

— I ne treba da vam kažem koliko sam vam zahvalan. Gdje je bio?

— Pokupio sam ga blizu grobova. Vraćao se u grad, a nekoliko Apaša se spremalo da ga zgrabe.

— Da. U posljednje vrijeme se sve češće pojavljuju — odsutno reče Massengale kao da ga se to ne tiče.

— Možda su to izvidnici za ratni pohod — Shadden kao da se nečega prisjetio. — Možda ne bi bilo loše nabaviti tjelohrani-

telja za Elleryja. Nekoga tko bi ga držao uz kuću.

— Vi? — upita Massengale.

— Ni slučajno! Ne bavim se takvim poslovima.

— Ne mogu zamisliti nikoga pogodnijeg za to. Čini se da prema vama osjeća poštovanje, nešto kao prema starijem bratu.

Bolje bi zvučalo »kao prema šurjaku«, pomisli Shadden, ali svlada želju da to izrekne naglas. Umjesto toga reče:

— Ellery ne bi trebao starijeg brata. Ima oca. A otac mu je jedan od najvažnijih ljudi u Tucsonu — otišavši već tako daleko, Shadden hrabro nastavi: — Zaboga, kako ste izgubili kontrolu nad njim?

Spazivši kako je Massengaleovo lice, dotad kontrolirano željeznom voljom, omlohavjelo od bolne grimase, Shadden požali što je postavio tako oštro pitanje. Oklop svakog čovjeka, ma kako neprobojan bio, postaje tanji od papira kad je riječ o osobnim stvarima.

— Zar vam nije rekao? — tiho prozbori Massengale.

— Večeras je nešto izbrbljao. Udario sam ga zbog toga.

— Zaista? Hvala vam za to poštovanje prema meni, ali bojim se da ga ne zaslužujem. Shadden, vi gledate u lopova.

— Zar ste to morali reći? — osupne se Shadden.

— Pitali ste kako sam izubio kontrolu nad sinom.

Da, mislio je Shadden, a ti se lomiš u sebi, goriš od želje da se izjadaš bilo kome. Najbolje će biti da to ja čujem, jer od mene neće nitko saznati.

— U redu — promrmlja — izbacite to iz sebe.

Samo minutu prije toga ne bi

mu ni na pamet palo da se Massengaleu obrati tim riječima i takvim tonom.

Bankar ukratko ispriča ono što je Shadden maloprije čuo u salunu. Priča se, naravno, malo razlikovala od priče suca Guinessa. Massengaleu se nije posrećilo na nalazištima zlata, pa se ukrcao u kočiju za Sacramento ne bi li tamo našao posao u kakvom odvjetničkom uredu.

— Jedini putnik osim mene bio je neki rudarski inženjer, čovjek s ogromnim stručnim i životnim iskustvom. Pio je da proslavi što je pronašao zlato na svojoj parceli. Pričao je o bogaćenju i trošenju bogatstava. Ja sam bio mlad i zelen, a na Istoku me čekala djevojka, nadajući se da ću se vratiti kao bogat čovjek. Kako sam samo zavidio tom inženjeru na njegovoj sreći...

Shadden je čuo da povjerava nje liječi dušu, pa iako u to nije vjerovao, puštao je bankara da govori.

— Sreći... nisam li tako rekao? — nastavio je bankar. — Ne, to nije točno. Imao je tehničko znanje. Iskustvo. I bio je vješt varalica. Napivši se, ispričao mi je kako je prevario svoje kompanjone uvjerivši ih da je nalazište bezvrijedno. U Sacramentou je namjeravao ovjeriti nalazište samo na svoje ime. Kočija je prevozila zlato s nalazišta. Neki banditi su to saznali i napali nas. Moj pijani suputnik taj put nije imao sreće: dobio je metak u prsa i umro dva dana poslije našeg dolaska u Sacramento.

— Dakle vi ste ovjerali nalazište na svoje ime, dobili svoju

djevojku i počeli posao. Ali gdje je Ellery u tome?

Massengale umorno sagne glavu:

— Prije nekoliko godina sve sam to ispričao svojoj ženi. Nisam to više mogao kriti od nje. Ona je, vjerojatno u predsmrtnoj agoniji, sve povjerila Elleryju.

— I tako ste ga izgubili. Izgubili ste njegovo poštovanje.

Da, sada me vlastiti sin smatra lopovom — Massengale podigne glavu: — Ime tog rudarskog inženjera bilo je Torode. Mislio sam da je bio avanturist bez obitelji i prijatelja, ali mnogo godina nakon toga pojavio se njegov sin Tom Torode.

— Onaj odmetnik?!

— Mislim da je to on. Opljačkao sam mu nasljedstvo. Možda je mogao odrasti kao ispravan čovjek.

— U to sumnjam. Poznavao sam Toma Torodea. Taj čovjek je rođen zao. Novac čovjeka ne može učiniti dobrim.

— Mene je učinio ispravnim

— tiho se usprotivi bankar.

— Vi nikada niste ni bili zli! Višestruko ste se iskupili za počinjeno.

— Pokušavao sam umiriti savjest, hoćete reći. Da, pomagao sam drugima. Živio sam dvostrukim životom.

— Nema nišeg lošeg u tome

— Shadden ustane. — Da, sjetio sam se nečega. Driscoll pušta glasine da skupljate prljave slike Montyja Priora. Recite mi da laže i ubit ću ga.

Massengale ga pogleda.

— Kako ste vi čudan čovjek! Znam za vašu neslavnu prošlost, a ipak vam vjerujem. Pi-

tam se zašto. I zašto vam je toliko stalo do mog ugleda?

Prečuvši prvi dio pitanja, Shadden odgovori:

– Pomogli ste mi kad sam došao u ovaj kraj. Kad me us-trebate, samo javite. Ja ću se pobrinuti za Driscolla.

– On ne laže o slikama.

– Što?

– Pustite me da objasnim, molim vas. Monty Prior se nekada strahovito opijao. Bolestan, slab, ali talentiran. Umjetnik. Pomogao sam mu da se oporavi i stane na noge. Sada je na Istoku i uvažen je slikar. Oženjen je i žena mu očekuje dijete. Postaje uspješan, razumijete li, a one slike bi mu mogle uništiti ugled kod njegovih istočnjačkih mecena. Prije nekog vremena Monty Prior mi je javio da neko novinsko njuškalo zaviruje u njegov prijašnji život. Ja se osjećam odgovornim za njega. Izvukao sam ga iz blata i sada mi je dužnost da ne dopustim da ponovo padne na niške grane. Bila bi za njega propast da neki radoznali novinar prošeta po ovom kraju i vidi neku od onih salunskih sličica.

– Aha! Vi dakle kupujete Priorove slike da biste mu sačuvali ugled. Još mu pomažete.

– Baš tako. Skupljam te slike i uništavam ih. Još su samo dvije ostale, jedna u Nogalesu i jedna u Mecca Baru. Neki vlasnici saluna nisu htjeli prodati slike, pa sam angažirao privatnu detektivsku agenciju da ih dobavlja svim dopuštenim i nedopuštenim sredstvima. Smatram da u ovom slučaju svrha opravdava sredstva. Potpuno je besmisleno uništiti Priora zbog tih nekadašnjih slika.

– Imate pravo – reče Shadden i ponovo sjedne – ali trebalo je te slike spaliti čim su stigle. Čini mi se da ih je Ellery vidio ovdje, jer je nešto o tome napomenuo.

– Još i to! – očajno uzdahne bankar.

– Zašto mu ne objasnite što je posrijedi?

– A kako mogu? On prema meni osjeća još samo mržnju i prezir. Opljačkao sam mrtva čovjeka. A onda i te slike...

O, do đavola! Taj inženjer je ionako bio lopov i nitkov.

– Ne baš nitkov. Raskinuo je sa ženom, ali izdržavao je sina u poznatoj i skupoj školi.

– Otkud to znate.

– Opet privatni detektivi... Žena mu se ponovo udala i poslije umrla, a sin mu je postao prijestupnik. Za sve to sam ja kriv i možda mladi Torode to zna.

– Ne vjerujem. Dok je bio živ, Tom Torode je uvijek naplaćivao dugove.

– Mislite li da je mrtav? Ne, vidim da ne mislite tako. Nešto u meni govori da je živ, da je sve bliže i da mi je ostalo vrlo malo vremena. Recite kakav je on čovjek.

– Tom Torode je obrazovan. Ponekad je to i pokazivao. Znao je otmjeno govoriti. Znao je pisati. Bio je stručnjak za eksplozive. Njegovi prepadi bili su tako dobro planirani, tako prokleta drski da su uvijek uspijevali. Napadao je banke, vlakove, poštanske kočije. I volio je ubijati. Pljačka ga ne bi oraspoložila ako nekoga ne bi ubio. Nije bilo važno koga. Ubijanje je postalo njegov zaštitni znak.

– Drugim riječima: mon-strum poremećena uma.

– Sve je u redu s njegovim umom. Jednostavno, taj čovjek nema srca. Ne vjerujem da će se pojaviti u Tucsonu. Lice mu je predobro poznato s potjernica. Ali ako osjećate da vam je za petama, ako nešto slutite, bolje je da ga dočekate spremni.

– Kako?

– Podržite moju kandidaturu za gradskog šerifa. Ja ću se pobrinuti za Torodea ako se pojavi, a u međuvremenu bih jednim okom mogao pripaziti na Elleryja.

– O tome ću ozbiljno promisliti – obeća Massengale.

– Naravno – reče Shadden.

– Uostalom, vrijeme je da krenem. Hvala na piću!

Massengale ga isprati do rata.

– Laku noć, Shadden! Ili, bolje, dobro vam jutro! Ovo je za mene bio poučan razgovor.

– Za mene također – odgovori Shadden.

Tucson nikada ne zamire potpuno, ali u taj sivi sat u dano-noćno otvorenim salunima nije bilo nikoga osim pijanaca i ostalih noćnih ptica što nemaju boljeg utočišta. Shadden nije želio piće, nije želio nikakvo slučajno društvo, a bio je isuviše uznemiren da bi negdje pridrijemao.

Prenuo se iz razmišljanja i otkrio da stoji pred kućom Laure Cardiff, gledajući u zgradu i ne sjećajući se kako je tu dospio. Iz navike, bit će. Zaokupljen mislima, zaboravio je da je jučerašnji susret završio loše i da je zaključio kako će biti najbolje da se razidu.

Izgubio ju je, dobro je to znao.

Suviše su slični jedno drugom. I ona je došla iz Teksasa napuštivši rodni mali ranč što je prije mogla. Govorili su istim jezikom, jednako razmišljali o mnogo čemu. Bili su nepodnošljivo slični, čini se.

Ulazna vrata se otvoriše a na do vratku, ogrnuta izbljedjelom plavom kućnom haljinom, pojavila se Laura. Trenutak su joj oči bile zamagljene, a onda se razbistriše i već ga je promatrala čvrstim pogledom.

– Dokle namjeravaš ovdje ostati kao tele pred šarenim vratima? – suho ga zapita. – Kava je na stolu.

VI

Doktor Chandra Lal Devolo izveo je svoju podnevnu predstavu pred sve većom gomilom svjetine što je zakrčivala ulicu. Da bi uvjerio prisutne u blagotvornost svog napitka, vrtio je na nadlaniči srebrni dolar i pri tome pričao mekim, ali prodornim glasom. Publika, napola hipnotizirana vrtnjom dolara i tim uspavljajućim glasom, nije odvajala oči od ruke doktora Devola.

Shadden opazi nekog čovječuljka koji je smijuljeći se nešto zapisivao u tanki notes. Sudeći po odjeći, taj čovjek je tek stigao s Istoka. Osmijeh mu je bio prezirno nadmen a pogled tako ciničan da su mu oči izgledale poput malih prijavih prozora. Zadovoljan vlastitom slikom o samom sebi, slikom novinskog reportera koji je udostojio posjetom ove zabačene krajeve Zapada, sav je odisao nadmoćnošću.

Srebrni dolar iznenada iščezne. Šireći prazne šake, doktor

Devalo je objašnjavao kako on usprkos dojmu publike nema nimalo žonglerskog talenta, nego za izvanrednu kontrolu svojih mišića može zahvaliti isključivo svom čudotvornom napitku. Odjednom se dolar ponovo pojavi pred očima gledalaca, a doktor Devalo ga prebaci s jedne nadlanice na drugu.

Kockar prvi pride i kupi šest bočica »parsee panceae«, nadajući se poboljšanju pokretljivosti svojih prstiju. Za njim nahruppe nove mušterije. Shadden se okrene i pođe prema banci.

Činovnik podbuhlih očiju zirne iznad hrpe papira i svečanim glasom objasni da mister Massengale ne voli biti uznemirivan dok čita dnevnu poštu.

Zbog mene će se malo uznemiriti – odgovori Shadden.

Gurnuvši bez kucanja vrata, Massengaleova ureda, ugleda bankara kako obilazi oko stola i dolazi mu u susret.

– Upravo sam poželio s vama porazgovarati. U redu je Koenig – obrati se sekretaru. Vrativši se za stol, bankar reče: – Dobio sam danas još jedno pismo od Montyja Priora. On je, čini se, ozbiljno zabrinut.

– Njegove brige... – počne Shadden.

Massengale ustane, podižući ruku.

– Pustite me da završim. Sjećate li se da sam vam pričao o novinaru čija je specijalnost da ljudima ruši ugled? On tvrdi da mu je to dužnost prema čitaocima. Zove se... – Massengale spusti pogled na pismo – Wynstromer. Prior ga je uhvatio kako zaviruje u njegov atelje. Isprebijao ga je i izbacio iz kuće.

– I tako je povukao mačka za rep!

– Baš tako. Potakao je sumnju da nešto prikriva. Wynstromer će uskoro stići ovamo da bi kopao po Priorovoj prošlosti.

– Već je stigao – mirno će Shadden. – Jutros, poštanskom kočijom.

Massengale stavi ruke na leđa i uznemireno se ušeta od zida do zida.

– Da sam se samo mogao dočepati te slike iz Mecca Bara! Ponudio sam za nju agenciji iz St. Louisa specijalnu premiju, ali bili su prespori. Wynstromer...

– Pustimo sad Wynstromera – prekine ga Shadden. – Zaboravite Priora i njegove muke. Imate vlastitih problema. Netko drugi je u gradu.

Massengale se zaustavi u pola koraka. Iz očiju mu se čitalo očajničko nijemo pitanje. Shadden kimne:

– Aha! Tom Torode.

Samo slabašan trzaj prijede preko zategnuta lica.

– Jeste li sigurni? – zvučan glas nije zatreperio.

– Nisam ga odavno vidio, prerušen je i malo ostario, ali siguran sam što znam da sad s vama razgovaram. To sam vam htio reći.

– Hvala vam. Zna li on što o meni? Zna li tko sam?

– Sumnjam da radi na tome – Shadden se prisjećao sinoćnjeg razgovora u Mecca Baru.

– Sinoć je saznao nekoliko podataka o vama. Dovoljno da uđe u trag onome što se dogodilo s nalazištem njegova oca. Je li se taj čovjek kome javio iz Sacramenta?

– Ne znam. Tražio sam po-

sao i nisam stalno bio uz njega. Pred sam kraj bio je pri svijesti i moglo se dogoditi da je nekome pisao.

— Ženi ili sinu. Hm! U svakom slučaju Tom će na kraju doći do toga — Shadden je opet naprezao sjećanje. — Tako je! Jedne noći u logoru žalio se da ga je sreća izigrala još dok je bio u školi. Mislim da je spominjao nekog advokata.

— Advokata! Dakle mene! — Massengale ne odoli da pogleda kroz željezom okovan prozor svog ureda. — To jest, barem moju profesiju. On zna tko sam ja, a ja znam samo njegovo ime. Shadden, samo vi mi ga možete pokazati. Samo vi!

— Gradsko vijeće se večeras sastaje da bi proglasilo novog šerifa — odvrati Shadden. — Ja sam se već pobrinuo za neku podršku, ali ako se i vi večeras zauzmete za mene, siguran sam u pobjedu. Pomozite mi, pa ću imati zakonsko pravo da vam Torodea maknem s puta.

— A Wynstromer i slika u Mecca Baru.

— Još se brinete o Prioru! Kao šerif mogu Wynstromeru prikvačiti takvu optužbu da mu neće biti mjesta ne samo u Tucsonu nego ni u cijeloj Arizoni. U međuvremenu ću se s Driscollom sporazumjeti o slici. Mogu li računati na vašu podršku na večerašnjem vijećanju?

— A jeste li sposobni da ispunite sva ta obećanja?

— Pokazat ću vam to primjermom, čim izađem odatle.

— Učinite to — tiho ali odlučno izjavi bankar — a ja ću na večerašnjem sastanku naših uglednih građana zahtijevati da vas izaberu za šerifa Tucso-

na. — Massengale pruži ruku na pozdrav. — Mislim da ćete biti dobar gradski šerif.

Gus Driscoll zahtijevao je čvrste argumente da bi sklonio svoju sliku.

— Ali zašto? — protestirao je. — Zbog čega? — Massengale želi da slika nestane na dan-dva.

— U pakao s Massengaleom! Ja nisam njegov čovjek!

— Ali ja jesam. Pogodili smo se. Podržat će moju kandidaturu.

Driscoll zine od čuda. Nalakti se na bar i polako ponovi:

— Podržat će kandidaturu! Tvoju? Veliki i moćni Massengale? Ne mogu vjerovati! Zakleo bih se da je za Phila Holtona. Poziva ga u svoju svetu kuću na nedjeljne ručkove. Čak dopušta svojoj kćeri da s Holtonom odlazi na oficirske plesove u Camp Lowell.

Shaddenove čupave obrve se spojiše. Dakle dotle je došlo između Jane i mladog Holtona. A on se za to vrijeme petljao s prokletim kravama. Momačka koliba, dugi dani, osamljeničke noći, planovi. A na najvišem vrhu tog njegova zdanja od planova bila je Jane Massengale — Jane Shadden.

Tog trenutka bio je spreman da ubije Holtona bez imalo grižnje savjesti. Sav bijes provali u njegovu glasu dok se obraćao Driscollu:

— Kako god bilo, Massengale je sada na mojoj strani. Slika je dio pogodbe. Makni je sa zida.

— Nije mi ni nakraj pameti — odvrati Driscoll i ne trepnuvši.

– Zašto?

– Neki nosati novinar s Istoka vrze se uokolo. Zove se Wynstromer. Ne želimo da on vidi tu sliku – Shadden spusti dlan na držak revolvera. – Nemoj me tjerati da je skidam meci-ma.

Driscoll ga je pomno proučavao.

– Ti bi to i učinio. Vidim ti na licu. Šmiri se malo, čovječe!

– Skidaj!

Gundajući, Driscoll se okrene i posegne za slikom.

Odnese ju u svoj uredi vrativši se za bar, upita:

– Kako izgleda taj novinar?

– Gizdav, nadmen. Ne možeš ga promaštiti ni da si kratkovidan kao mazga. Neprestano škraba po nekakvim papirićima kako urođenici ovdje žive. Daj mi da nešto popijem!

Znajući da Shadden malo pije, Driscoll gurne punu bocu na bar.

– Služi se! to je na račun kuće. Za novog šerifa!

Shadden spusti dolar pokraj boce.

– Kad naručujem, ja i plaćam. Popij i ti jednu na moj račun.

Slegnuvši ramenima, Driscoll natoči i sebi.

– Vidim, stvari se mijenjaju. Sad imaš Massengalea i ne ovi-siš toliko o meni i mojoj družini. Samo, Shadden, ne pokušavaj krenuti na nas! Mi smo tvrd orah!

– I ja sam.

– Jesi. Onda neka bude »ruka ruku mije«. Moći ćemo zajedno raditi, ali da nitko ne bude pohlepan.

– Što mi možete ponuditi? – resko će Shadden.

Driscoll raširi ruke, ostavši na trenutak bez riječi. Premda je bio neslužbeni vođa vlasnika saluna, nije imao velik ugled kod gradskih trgovaca i biznismena. Znao je neke njihove stine tajne i povremeno je mogao vući konce kako je odgovaralo njegovim interesima, ali ništa više od toga. Zaključio da je ipak bolje zasad se složiti sa Shaddenom, pa promijeni temu:

– Ako se tj prokleti reporter pojavi ovdje...

– Pojaviti će se, bez brige. I raspitivati će se o Montyju Prioru.

– Mogu mu sipnuti nešto u piće i ubaciti ga u kočiju za Istok. Neće se probuditi sve dok ne izađe iz Arizone. Usluga za uslugu?

– Dogovoreno! – reče Shadden i izađe iz saluna.

Na ulici mu pristupi upravitelj Old Pueblo Emporiuma.

– Gospodine Shadden, jedno pitanje, molim vas – upravitelj je razvukao lice u zubat osmijeh. – Zna li možda što onaj vaš prijatelj Indijac namjerava s barutom?

– Prijatelj Indijac? Barut?

– Da, onaj doktor, Kako li mu je ime? Tražio je kod nas sto kilograma barutnog praha. Zar od toga izrađuje onu medicinu.

I vi ste mu to prodali? – upita Shadden.

– Na žalost, nismo imali baruta na skladištu. Danas se više ne traži. Nema rudara. Rekao sam mu da ću naručiti, ali mu je bilo dugo čekati. Odlučio je da ode po taj barut čak u Nogales.

– Nogales? Znači da je sad u Meksiku?

– A ne! Vidio sam ga kad se vraćao. Čini se da voli naš grad.

– Da, možete se u to i kladiti – zamišljeno će Shadden.

Pristupio je doktoru Devolu dok je ovaj zatvarao svoja šarena kola sklanjajući se pred popodnevnom vrućinom.

– Zdravo, Tome! – pozdravi Shadden.

VII

Mršavi čovjek hitro se okrene.

– Pitao sam se kada ćeš me prepoznati. Baklje?

– To si radio s revolverima. Ne, Ono s dolarom. Nitko to ne može izvesti poput tebe. Mogao si se obogatiti kao žongler da...

– Da me traže odavde do pakla, netko bi me prepoznao. Kao ti sada. Znam da ti nećeš šapnuti zakonu, ali nisu svi poput nas.

– Natječem se za mjesto šerifa.

– To sam čuo.

– Očekujem da ću već sutra nositi tu značku.

Torodeove oči suziše se u tanak prorez.

– Nije li to upozorenje? – zapita meko.

– Ovisi o tvojoj igri. U mom gradu nitko neće dići banku u zrak.

– Sjednimo u kola. Tamo je zgodnije.

Popevši se u kola, sjedoše na sklopive stolice i počese razgovor mirnim tonom, kao da iz obojice nije strujao krajnji oprez, kao da nije bilo provalije

nepovjerenja i sumnje među njima.

– Kako si se izvukao kad su vas razbili? – upita Shadden.

– Družina je potpuno uništena, ali ja sam se nekako provukao do Prescottta i sakrio se kod jednog momka koji je nekad radio za Wells Fargo. U to smo vrijeme radili zajedno. Javljao mi je za pošiljke zlata. Znaš, ustalom, kako to ide.

– Čovjek iznutra, ha? Kladam se da je bilo više takvih.

– Do đavola, jasno da ih je bilo! Bez njih nisam mogao raditi. U svakom slučaju, istjerali su ga iz kompanije, jer su posumnjali. Sada radi za neku detektivsku agenciju iz St. Louisa.

– Torode je pažljivo popravljao smeđu boju na licu, promatrajući se u ogledalcu. – Shadden, ovo ti pričam s razlogom.

– Samo nastavi.

– Nećeš mi vjerovati.

– Po pokušaj.

– Posao tog momka je kupovanje ili krađa određenih slika što vise po salunima. S onako okoštanim mozgom ne bi s tim daleko dotjerao. malo sam ga pritisknuo i nagodili smo se. Zašto se držiš za čelo?

– Počinje me boljeti glava – odvрати Shadden.

VIII

Tom Torode dovršio je uređivanje svoje maske.

– Kušaj moju »parsee panaceu«. Alkohol začinjen starim cipelama, sapunom i svim ostalim što leži uokolo.

– I bojom?

– Ne, boja se na tim slikama već odavno osušila.

Naslikao ih je neki Monty

Prior. Shadden, misliš li da se šalim?

— Mislio bih kad ne bih znao da Priorove slike netko kupuje ne pitajući za cijenu.

— Onda je sve u redu. Ne brini se za banku. Ova igra je lakša. Oduševim sliku i pošaljem je u St. Louis, a za to pokupim petsto komada. Osim toga, zarađujem i na »panacei«. Kad se sve zbroti, dobro mi ide.

Shadden kimne, osupnut nečuvenom ironijom situacije. Massengale je i ne znajući pomogao svom neprijatelju da mu se toliko približi. Baš Massengaleov novac omogućio je Torodeu švrljanje po cijelom kraju. Ali za tako malu cijenu Torode ne bi riskirao da se pojavi u Tucsonu.

— Ta ti igra ne može dugo trajati, Tome.

— Pogodio si. Već se počelo opazati da se pojavljujem baš tamo gdje nestaju te salunske slike.

— A još su samo dvije ostale. Ovdje i u Nogalesu.

— Otkud ti to znaš?

— Slučajno. A što kad se i njih dočepaš? Banka?

— Opet ti! Zašto si navalio na tu banku? Ne, tiho ću nestati. Imam dovoljno gotovine u ovom vagonu da mogu dugo mirno živjeti.

Shadden je sjedio i razmišljao. Bio je sve sigurniji da Torode zna tko je onaj advokat koji je prisvojio zlatonosno polje njegova oca. Torode je imao dovoljno pameti da od sitnih informacija složi cjelinu, a onaj razgovor u Svetištu naveo ga je na trag. Kad bude spreman, udarit će svom snagom godina ma nakupljane mržnje.

— Ako je zapaženo da se pojavljuješ gdje nestaju slike, sigurno te slijede mnogi salunski detektivi — promišljeno će Shadden. — Pobrinut ću se da se negdje skloniš.

— Pa da propustim sliku iz Mecca Bara, a ona mi je najvrednija.

— Kako hoćeš. Samo, bilo bi nezgodno za mene da te uhvate ovdje u Tucsonu. Ljudi su nas vidali zajedno — Shadden se udari po koljenu i ustane. — Znaš što, Tome, mogu ti pričuvati sliku iz Mecca Bara dok budeš zaposlen oko one u Nogalesu.

Čekao je ne nadajući se da će Torode zagristi mamac.

Smijuljeći se i prikrivajući pogled pod turbanom, ustane i Torode.

— To je zaista lijepo. Upregnut ću mazge i krenuti. Shadden side s kola, ali ga tihi glas zaustavi:

— Haj, Shade! Čujem da su južni putovi puni Apašal. A ja putujem sam. Možda s tim računaš?

— Ne suviše — slaže Shadden. — Možda ćeš im moći prodati »panaceu«.

— Svakako. Od toga će se napiti. Već sam logorovao s njima. Smatraju me nekom vrstom Indijanca, a oni ne diraju svoje.

— U redu, proći ćeš do Nogalesa.

— I natrag! — Torodeove oči se naglo raširiše, a iz njih se nije dalo naslutiti ništa dobro. — Dotad, do viđenja, prijatelju!

Našavši se ponovo u massengaleovu uredu, Shadden je govorio:

— Wynstromer će večers biti na putu za Istok. Driscoll je već sklonio onu sliku. Namjeravam je kasnije uzeti od njega.

Massengale mu ponudi cigaru iz skupocjene kutije.

— Vi doista brzo radite. A što je s Torodeom?

— Siguran sam da zna tko ste. I što je s Torodeom?

— Siguran sam da zna tko ste. I doći će po vas.

I ne samo po tebe, mislio je u sebi, nego i po tvog sina i kćer. Samo krvavo uništenje Massengaleovih i pljačka banke mogli bi zadovoljiti Torodea. Massengale izvadi revolver iz ladice i zatakne ga ispod kaputa za pojas.

— Neće vam trebati. Protiv njega vam taj revolver ionako ne bi pomogao. Uostalom, još nije spreman za napad. Neko vrijeme neće biti u gradu.

— Koliko dugo?

Shadden kroz prozor ugleda obojena kola kako dolaze niz ulicu, procjenjujući mazge, odgovori:

— Četiri dana. Možda i pet.

Massengale je pratio Shaddenov pogled. Šarena kola baš su prolazila pokraj banke, a vozar je svojim bijelim turbanom kimao na sve strane kao da se oprašta sa cijelim gradom.

— Evo onog Indijca — reče bankar. — Sigurno je vrlo osamljen među ljudima druge rase. Volio bih mu pomoći. Ali kako? Izgleda tako samostalan, ali iz očiju mu se vidi da mu nešto nedostaje.

Shadden s nelagodnošću slegne ramenima.

— Vjerojatno je tako.

— Možda je samo suviše svjestan činjenice da je stranac. Živi

odvojeno od svih oko sebe. Sigurno je vrlo osamljen, jadni đavo.

Shadden se u mislima morao složiti s Massengaleom da Torode živi osamljeno. A sve drugo? Jadni đavo.

Bankar nastavi:

— Zamislite, jutros je došao u banku. Vjerojatno mu nije jasno ni čemu služi banka. Najprije je razgledao sve uokolo, a onda je uporno tražio da ga primim. I što mislite, što se dogodilo?

— Ne bih mogao pogoditi — izjavi Shadden, premda mu je sve bilo jasno: brzo upoznavanje s unutrašnjošću banke koju treba orobiti i sa čovjekom kojega treba ubiti.

— Ništa! Nismo zaključili nikakav posao. Klanjao mi se. Kako su uglađeni ti Azijati. Bez rukovanja. Dok se klanjao, držao je ruke sklopljene na prsima.

Bez rukovanja, naravno. Tom Torode još se držao nepisanog pravila: ne rukuj se sa čovjekom kojega namjeravaš ubiti.

— Raspitivao se o mojoj obitelji, molim vas! Zatim se nasmijao, ponovo poklonio i otišao.

Ako je dotad i bilo neke sumnje o Torodeovim namjerama, nakon ovih bankarevih riječi Shaddenu je sve postalo kristalno jasno. S ulice se čuo topot mnogih kopita i uskoro se pojavila kolona konjanika predvođena kapetanom s kojim se Shaddem upoznao u Svetišu.

— Što je sad ovo?! — skoči Massengale.

Obojica pojuriše iz ureda. Na ulaznim vratima sudariše se s Koenigom, koji je dolazio s ulice.

— Apaši su napali karavanu

tovarnih kola iz Prescottta! – izvijesti sekretar u dahu.

– Sjeverno od grada! – zapanji se Massengale. – Sjeverno!

– Postaju sve nervozniji – reče Shadden. – I sve su jači – on pogleda niz ulicu. – Zar Camp Lowell nije mogao odvojiti više ljudi? Ovo je jedva pola čete.

– Pretpostavljam, da većina posade patrolira na jugu. Nevolje su uvijek stizale odande.

– Uvijek dosad. Možda su Apaši i računali s tim...

– Apaši ne običavaju planirati unaprijed.

– Možda su ovaj put...

Laura Cardiff je problijedjela kad joj je Shadden ispričao sve o Torodeu.

– Misliš li da će se vratiti u Tucson?

– Znam da će se vratiti. U Nogalesu će kupiti barut. Stoga je tako lako i pristao da ode tamo. On je stručnjak za eksplozive i namjerava dići u zrak Massengaleovu kuću sa svima u njoj, a onda raznijeti i vrata na banci. Za to mu treba noć. A ja ću ga čekati.

– Nije li on najbrži revolveraš na Jugozapadu?

– Jedan od najbržih. Ja sam mu mjera.

Laura je pijući kavu tražila kolebanje na Shaddenovu licu.

– Torode može prikupiti kakvu bandu u Nogalesu – reče.

– Ima novaca, a tamo su te pogranične skitnice vrlo jeftine. Može doći sa četrdesetoricom. Jesi li o tome razmišljao?

Shadden kimne.

– Neće on to učiniti. Dobro ga znam. Ne bi htio dijeliti pli-

jen s hrpom nepoznatih odrpanaca.

– Ali to je rizik! Trebalo bi da ga čekaš s grupom dobrovoljaca.

– Ne! Kad bi sve završilo, Tucson bi se pitao kako je novi gradski šerif znao da Torode dolazi, kako je znao za njegove planove.

– Dakle, sam ćeš se suprotstaviti Torodeu?

– To je jedina mogućnost – Shadden izvuče iz džepa dva papira i spusti ih na stol. – Napisao sam kupoprodajni ugovor za svoj ranč i nalog banci. Ako mi se što dogodi, sve što imam pripada tebi.

Laura kažiprstom dotakne papire.

– Ako pogineš, hoćeš reći! Ako ostaneš živ, što s ovim?

– Vratit ćeš mi.

– Gdje si to naučio da toliko vjeruješ ženama?

– Ti si me naučila.

Oči joj se ovlažiše.

– Nosi se, revolverašu! – reče promuklo. – Ljudi poput tebe samo uništavaju osjećajnu ženu. Nosi se!

Čim je otišao, ona pojuri u Reillyjevu konjušnicu i izabere kočiju s parom brzih mladih dorata.

– To su oštre životinje, gospodice Cardiff – upozorio ju je Reilly. – Hoćete li moći s njima?

– Gospodine Reilly, mogu ukrotiti svaku životinju koju imate u konjušnici. Uprežite ih!

Vraćajući se iz Camp Lowella, susretne veliku grupu teško naoružanih jahača što su dolazili iz Tucsona. Izjahavši prema

njoj, Shadden se sagne u sedlu:

— Konjica je upala u zasjedu. Apaši su ih potpuno opkolili.

Ona kimne.

— Znam. U Camp Lowellu kupe sve što zna jahati i pucati. Stići ćete ih na putu.

Nije je pitao što je radila u utvrdi. Njihov odnos je podrazumijevao da se ne raspituju o privatnim stvarima onog drugog.

— U Tucsonu je opća gužva — obavijesti je Shadden. — Ako unište konjicu, Apaši će odmah navaliti na Tucson. Cio grad je pod barikadama.

— Dakle večeras nema biraanja gradskog šerifa.

— Najvjerojatnije nema. Nadam se da se to neće otegnuti. Ako se Torode vrati u Tucson dok budem odsutan...

— Pazi na sebe, Vane!

— I ti, Laura! Vidjet ćemo se! Moram ih stići.

— Sretno!

Gledala je za njim dok se nije stopio s masom jahača, a onda potjera konje prema Tucsonu, vedro se smješkajući ne bi li umirila savjest. Nije joj se sviđalo to što je učinila, ali sad je već gotovo i ništa na svijetu neće to izmijeniti.

— Nije mi žao! — reče glasno.

IX

U Camp Lowellu užurbano su se naoružavali kuhari, sobari, lažni bolesnici i isluženi vojnici. Komandant tih rezervnih snaga bio je ostarjeli major kojega su administrativne sposobnosti odavno spasile od aktivne trupne službe. Major je preuzeo komandu i nad civilima iz Tucso-

na, podijelivši zajedničke snage u četiri čete i postavivši na čelo svake od njih kapetana. Njegov prezir prema civilima bio je potpuno otvoren. Zahtijevao je od građana da jašu u redovima po četiri, uzdignutih glava i bez razgovora.

— Ovaj patak samo gubi vrijeme — obrati se Driscoll Shaddenu. — Još će nas provesti kroz kompletnu paradnu obuku.

— Do vraga s njim! — prasne Shadden. — Naprijed!

Tridesetak jahača, kojima nije odgovaralo paradiranje po majorovim komandama, pođe za njim ne obazirući se na starčeve kreštave proteste. Ostatak ljudi iz Tucsona pridruži se toj grupici. Jedan sjedokosi narednik odvoji se iz poretka a za njim krenuše deseci starih ratnika, prsa punih medalja. Dozlogrdilo im je majorovo otezanje.

U blizini obronaka Santa Cataline naiđoše na ostatke karavane. Po svemu sudeći, kočijaši su pokušali potražiti sklonište i pružiti otpor dok ne stigne pomoć, ali ih je druga grupa Apaša dočekala na obroncima i porazila.

— Planirani manevar — reče gradonačelnik Gearhart.

Svi su šutjeli. Razbacana roba iz tovara ležala je svuda uokolo. Netko bijesno reče da se konjički kapetan nije pobrinuo za pokop poginulih vozara.

— Suviše je žurio za Apašima i slavom — reče Driscoll.

Sjedokosi narednik sjuri se u galopu niz brežuljak ispred njih i javi da se gore u brdu čuje pucnjava.

— Ljudi kapetana Aikena još se drže — doda on. — Negdje su

na obronku. Sigurno su naglavce upali u zasjedu. Kapetan je odviše silovit. Ne smijemo ponoviti njihovu grešku.

— Što predlažete? — upita ga Shadden.

— Pošaljite naprijed izvidnike. Držite ljude u zbijenim redovima dok ne otkrijete neprijatelja, a onda se raširite u streljački stroj. Pripremite nekoliko ljudi da se brinu o konjima ako budemo morali sjahati.

— Vi uistinu znate svoj posao.

— U ratu sam komandirao četom.

— Ja sam bio samo kaplar — reče Shadden. — Kako bi bilo da vi preuzmete komandu?

Narednik odmahne glavom.

— Ne, to je vaše. Vi ste povukli ovo društvo. Nemojte dopustiti da major sve zabrija. On samo misli da je vojnik. Ja ostajem s vama.

— Kako se zovete?

— Fleming.

— U redu, Fleming. Krenimo!

Dok su se uspinjali uz nagib, pucnjava se pojačavala. Uskoro su mogli razaznati i zavijajuće krikove apaških ratnika. Ovaj put Apaši nisu udarili pa iščezli. Od bijelog čovjeka naučili su nešto o moćnoj vještini organiziranog ratovanja.

Jedan izvidnik stušiti se niz padinu.

— Iza ovog grebena! — strah mu se uvukao u grlo i stišao mu glas gotovo do šapata. — Na stotine ih je. Nisam znao da još ima toliko živih Apaša!

— U Meksiku se rađaju a u Arizoni debljaju — reče Driscoll. — Ne brini se, otjerat ćemo ih.

Usprkos bahatim riječima on dobaci Shaddenu zabrinut pogled. Narednik Fleming reče:

— Sad je vrijeme da se raširimo. Bez grupiranja, jer to privlači vatru.

— Kako vi kažete — Shadden polukružno zamahne rukom i kolona se rasprši u stroj.

— Neka sjašu pod samim vrhom grebena i nastave pješice dok ne ugledaju neprijatelja. Pucanje po komandi.

— Kako će, do đavola, to znati? Ovo su civili, a ne vojnici.

— Da, to sam zaboravio! Udarite me!

— Kasnije — našali se Shadden.

Uspevši se do vrha grebena, Shadden opazi da je i Massengale među dobrovoljcima iz Tucsona. Čak je i Ellery, sav blijed i drhtav, bio tu, naoružan finom engleskom sportskom puškom.

Ljudi su gledali u dolinu. Dođe, u zavoju suhog potoka, obraslom rijetkim stablima topola, stisnula se četa Trećeg konjičkog puka. Na tom uskom prostoru vojnici su bili tako zbijeni da su samo njihovi vanjski redovi mogli upotrijebiti puške. Polugoli Apaši s platnenim povezima oko glava izvirali su odasvud. Prikradali su se koristeći svaki kamen i udubinu, štedeći municiju.

— Još ne otvarajte vatru! — upozori narednik Fleming. — Previše ih je. Čekajte da se zbiju za odlučujući juriš. Tiho ćemo se spustiti niz ovu padinu i udariti im u leđa kad napadnu Aikena. Ne brinite se, pobjeći će. Apaši ne vole borbu na otvorenom.

Savjet narednika Fleminga bio je odličan, ali ga većina dobrovoljaca nije čula. Neki vlasnik saluna zapuca iz puške velikog kalibra i jedan Apaš se sruši na zemlju. Ostali Apaši pogledaše prema padini.

— Na njih! — vikne vlasnik saluna.

— No, ovaj je dobro zabrljao — obrati se Shadden Flemingu.

Narednik rezignirano slegne ramenima i mahne desnom rukom.

— Naprijed!

Tog časa pojavi se major iza njihovih leđa.

— Ne, ne! Pucajte iz zaklona, ljudi!

— Naprijed! — vikne Fleming ponovo.

— Ne! Ostanite gdje ste! Naredniče, hapsim vas zbog napuštanja položaja.

— Ja jesam na svom položaju.

— Idemo dolje! — pozva Shadden.

Dobrovoljci se uskomešaše zbunjeni Shaddenovim i narednikovim pozivima te majorovim kreštavim naređenjima. Neki pođoše za Shaddenom i narednikom, a neki se pridružiše majoru i po njegovu naređenju otvore vatru s vrha grebena. Većina njih odavno nije držala pušku u rukama, pa je tanad zujala opasno nisko iznag grupe što se spuštala u dolinu. Apaši su zapanjeno gledali. Vidjeli su mnoge neobične manevre, ali ovakav još nikada. Napadala ih je neorganizirana gomila, rascijepljena različitim interesima.

— Nosite se do đavola, vi ta-

mo gore! Prekinite vatru! — psovao je Fleming.

— Nastavite pucati! — derao se major, svjestan svog ranga. — Vi, dolje, sklonite se! Ulazite nam u liniju vatre!

Gus Driscoll podigne tešku pušku »dragoon«.

— Nešto mi govori da bi tom starom patku trebalo poslati malo olova.

— Svima bi nam učinio uslugu — reče Fleming.

Apaške puške utihnuše a napredovanje im se poremeti. Dim iz vlastitog oružja zaslijepi majorovu grupu i oni prestadoše pucati. Osokoljeni neodlučnošću protivnika, Apaši promijenise taktiku i zbiše se u čvrstu frontu.

— Pa oni se spremaju za juriš! Gledaj koliko ih je! — zaplašeno će Driscoll Shaddenu. — Što li ja radim ovdje?

— Želiš da si na sigurnom u Mecca Baru — odgovori Shadden.

Jedan jahač iz gornje grupe, prignut u sedlu, sjuri niz obronak. Za njim se stušiti još jedan. Felix Massengale, koji je bio u prednjoj grupi, krikne:

— Ellery! Stani!

Elleryju Massengaleu nije bilo ni nakraj pameti da stane. Lica ukrućena poput bjelokosti, očiju uprtih ravno pred sebe gonio je konja kroz grupice ljudi ne osvrćući se ni na koga. Na dnu padine zaustavio se samo na trenutak da usmjeri konja i oštro kriknuvši pojahao na zapanjene Apaše. Da su to bili Siouxi ili Cheyenni, najvjerojatnije bi jedan od njih istupio neprijatelju u susret prihvaćajući njegov osamljenički napad kao izazov na dvoboj. Ovo su pak bi-

li ratnici drugačijeg soja, praktičniji. Cijela grupa njih istupi iz stroja, odvagujući duga koplja u dlanovima.

Ellery nije mijenjao smjer. Nikad se nije saznalo što ga je nagnalo u taj samoubilački napad, a kasnije će neki tvrditi da je želio poginuti. Stari Massengale podigne pušku, nanišani i zapuca. Elleryjev konj bolno zanjšti i, ne obazirući se na komande jahača, uplašeno skrene prema potočiću. Dvojica Apaša pojuriše, ne bi li ga usmjerili natrag.

Riskirajući da ubije vlastitog sina, Massengale ispali još jedan metak i potrči. Elleryjev konj se spotakne o neki pijeskom pokriveni korijen i zajedno s jahačem padne u korito potoka. Ne osvrćući se na kišu tanadi, Massengale je jurio prema sinu.

— Naprijed — vikne Shadden.

— Ti i tvoj moćni Massengale! — zavapi Driscoll, ali krene, predvodeći vlasnike saluna.

Što god da je uistinu bio, ne bi dopustio da netko posumnja u njegove kvalitete južnjačkog džentlmena, pa makar ga to stajalo života.

— Ne daj da ti crijeva zakrče, Gus! — dobaci Shadden u pokretu. — Sad treba paziti.

— Nosi se do đavola, revolverašu!

X

Čim je Driscollova grupa krenula, s vrha grebena pohitaše i ostali dobrovoljci iz Tuscona, a za njima i trećepozivci iz Camp Lowella, ne obazirući se na majorova naredjenja. Ne želeći iskusiti sramotu dezerterstva,

major izvuče svoju blještavu sablju pa i on pojuri niz padinu.

Početna smušenost iznenada je prešla u koncentriran napad. Preživjeli će kasnije čestitati jedni drugima na snazi i hrabrosti, ne izgovarajući glasno istinu da za preokret situacije mogu zahvaliti samo mladom pijancu koji ih je sve posramio svojim činom.

Massengale uskoči u potok. Stari major se zakotrlja padinom, samrtnim grčem stisnuvši svoju neupotrijebljenu sablju. Gradonačelnik Gearhart uhvati se za trbuh i padne na koljena. Vijećnici se sjatiše oko njega pitajući ga gdje je pogođen. Gradonačelnik padne licem u travu ne odgovorivši.

Apaška fronta se razbila na grupice koje su se borile svaka za svoj račun. Jedna skupina ratnika promakne između Shaddena i potoka hitajući prema mjestu gdje su oba Massengalea nestala u suhom koritu.

— Žao mi je Massengalea — reče Driscoll — ali bolje je da se probijemo do Aikena.

Ne slušajući ga, Shadden pojuri između već potpuno izmiješanih boraca koji su se tukli prsa o prsa. Preko obale potoka oglasi se Massengaleova puška. Apaši koji su krenuli na njega zaustaviše se samo na trenutak da bi zapucali prema njemu. Shadden u trku ispali hitac i pogodi jednoga od njih. Cijela grupa se naglo okrene. Predvodnik, lica premazana crnom bojom, krene na Shaddena, visoko podižući ratnu sjekiru. Shaddenov metak pogodi ga posred prsa.

Ratnici zažamoriše, ali ne stadoše. Na licima im se vidjela

zakleta odanost smrti, nerazumljiva bijelom čovjeku. Možda su razlog bila mnoga poginula braća koju treba osvetiti, a možda mržnja prema blijedim licima, mržnja prema uljezima. Arizona je bila zemlja Apaša prije nego što su došli bijelci.

Crnoglavi predvodnik još stigne zaviriti sjekirom prema Shaddenu. Udaljenost je bila prevelika, ali morao je to učiniti da bi mogao dostojno umrijeti. Bilo je to pitanje časti. Svjetluca oštrica proleti pokraj Shaddena.

Ne želeći trošiti preostalu municiju, Shadden pojuri prema potoku. Apaši skrenuše, ne bi li ga zaustavili i opkolili. Iza sebe Shadden začuje Driscolla:

— Vraćaj se, budalo! — a odmah zatim: — Na njih, momci! Tamo je jedan od naših!

Taj Driscollov postupak skrene na trenutak pažnju Apaša i Shadden se stušiti k Massengaleu. Pao mu je gotovo na glavu.

— Drago mi je što vas vidim! — reče bankar, kao da su se sreli u njegovu uredu.

— Pričinilo mi se da vam je potrebna pomoć.

— I jest. Hvala što ste riskirali.

— Nema na čemu — kratko odgovori Shadden.

Ellery je ležao, ne mogavši izvući nogu ispod mrtvog konja. Pokuša biti duhovit:

— Vaša teksaška sažetost nadmašuje jenkijevsku rezerviranost mog oca — on skrene pogled na oca. — Pitao sam te maloprije zašto si pošao za mnom.

Massengale pročisti grlo:

— Pitanje ne zaslužuje odgovor.

— Jenkijevska rezerviranost! Riskirao si život zbog mene, a sada ti je teško otvoreno reći zašto si to učinio.

— Vi civilizirani idioti! — prasnje Shadden. — Apaši nam sjede na glavi, a vi raspravljate kao da ste u kućnom salonu.

Njihovi pogledi ga presjekuše. Promatrali su ga kao probisvijeta koji se upliće u obiteljski razgovor. Iako su bili pritješnjeni istom nevoljom, iako im je pomogao da ostanu živi, oni su ga smatrali strancem koji ne pripada njihovoj klasi.

— Vaš jezik je malo predugačak — upozori ga bankar.

Crnoputa glava pojavi se iznad ivice potoka. Shadden ispalio metak i glave nestane.

— Predugačak! — ponovi on. — Riječi i riječi! Ellery je prekinuo zbrku u kojoj smo se našli, jer ste vi, njegov otac, bili u toj zbrci. Vi ste krenuli za njim, jer je on, vaš sin, bio u opasnosti. Zašto, do đavola, vas dvojica to ne želite priznati? Bilo koji od onih Indijanaca bi to izgovorio, budite sigurni. Možda su oni humaniji. Nego, dajte da izvučemo Elleryja!

Kad su ga oslobodili pritiska mrtve životinje, Ellery protisne kroz zube:

— Čini mi se da sam slomio nogu.

— Budi sretan da nisi i vrat.

Na bojištu je narednik Fleming blistao. Uspio je oformiti čvrstu skupinu koja je učas postala središnja snaga bitke. Fleming je polako prelazio u ofenzivu i sistematski uništavao grupicu za grupicom protivnika. Apaško kliktanje jenjalo je

do prigušenog tuljenja. Bitka se polako gasila.

Shvativši da borba ne smije proći a da se i on ne pojavi na bojištu, kapetan Aiken povede svoju iznurenu četvu u napad. U tom trenutku većina Apaša već se povlačila, hvatajući odbjegle konje i usput skidajući skalpove. Ugledavši novu grupu protivnika, povukoše se i ostali ratnici.

Dobrovoljci se kao po komandi spustiše na izgaženu travu. Na svakom licu vidjela se iscrpljenost. Svuda oko njih ležala su trupla koja više ne osjećaju bolove.

— Dakle, gospodo — teatralno počeo Aiken — čini se da su vas dobro namučili ti đavoli. Drago mi je što sam stigao na vrijeme da vas oslobodim napasti.

Gus Driscoll ne izdrža.

— Do groba smo vam zahvalni, kapetane! — reče sarkastično.

Narednik Fleming je šutio. Nitko ne reče ni riječi.

— Ali zbog vas, gospodine kapetane — nastavi Driscoll s gadenjem u glasu — ne bismo došli ovamo. Budite sigurni da ni prstom ne bismo maknuli. Grižali bismo se u toplim domovima, da ste prokleti!

U kasno popodne stigoše iz Camp Lowella i Tuscona povorke zaprega. Polako su utovarivali mrtve i ranjene.

Dok su smještali Elleryja u njegovu kočiju, Massengale se obrati Shaddenu:

— Uistinu imate oštar jezik, čovječe. Još nitko mi nije tako govorio.

— Znači, prevršio sam mjeru?

— Otvorili ste put razumijevanju između moga sina i mene. Sad mogu s njim razgovarati. Voljan je da me sasluša. Da biste to učinili, stavili ste na kocku naklonost do koje vam je, kako se čini, veoma stalo.

— Da, stalo mi je — iskreno reče Shadden, svjestan da je ta istina zasnovana na njegovoj lažnoj zasluzi.

Njegove riječi u potoku nisu bile namijenjene tome što mu je Massengale pripisivao. Bile su izrečene u nestrpljivoj ljutnji. Ni nakraj pameti mu nije bilo da time izmiruje oca i sina.

Na rastanku Massengale pruži ruku Shaddenu:

— Hvala, prijatelju!

XI

Gus Driscoll pridruži se Shaddenu za barom. Ljudi se razmakoše da mu naprave mjesta. Jedan od užurbanih barmana pohita da gazdi ponudi čašu. Driscoll srkne.

— Ovo društvo je sve pijanije — reče. — Još im se Apaši vrzu po glavama. Trebat će malo više vremena dok se sve slegne.

Shadden kimne:

— Prepiru se tko je pobijedio, mi ili Apaši. Nego, kako tvoja ruka?

— Zacijelit će. Imao sam i gorih rana, a neke od njih zaradene su u manje časnim misijama. Ti si se dobro okoristio.

— Kako to misliš?

Spašavao si Massengaleove iz one stupice u koju su sami upali. Malo im je trebalo da poginu. Svi to već znaju, a ja se trudim da se ne zaboravi. Na-

dam se da ni ti meni to nećeš zaboraviti.

— Svi smo učinili sve što smo mogli — kratko će Shadden.

Driscoll se nasmiješi:

— Ne baš svi. Razmisli malo! Phil Holton nije zaslužio nikakvu medalju. U redu, i on je povukao svoj dio, ali nije pronašao priliku da zablista. Ti jesi! Ne budi suviše skroman. — Driscoll zastane razmišljajući, pa produži: — Gearhart je poginuo i novi gradonačelnik će biti Massengale. A tko bi drugi? Znači, ti si prva violina za šerifski posao. Je li tako?

— Tako je.

— Smijem li čestitati?

— Pričekaj da pričvrstim značku.

Ostavivši šešir na šanku da mu netko ne bi zauzeo mjesto, Shadden izađe iz Mecca Bara da pregleda ulicu. Ne vidje ništa sumnjivo, ali zadrži se malo duže razmišljajući o Driscollu.

U bici s Apašima Driscoll se pokazao kao dobar i pouzdan suborac. Izložio je život opasnosti, ne radi osobne koristi, već jednostavno stoga što se našao tamo i bio potreban. A taj isti čovjek, u drugim okolnostima, nije se klonio nikakvih sredstava ako su mu donosila koristi.

Uostalom, pomisli Shadden, većina nas je poput Driscolla. Katkad smo dobri, a mnogo češće loši. To ovisi o okolnostima.

Vrati se u Mecca Bar i progura do šanka. Driscoll ga upitno pogleda.

— Već treći put otkako si došao izlaziš na ulicu. Čekaš li nekoga?

— Koga na primjer?

— Otkud bih znao?

— I bolje da ne znaš. Zabora-

vi to — Shadden dohvati šešir. — Vidjet ćemo se sutra na sprovodu.

— Svakako. Svi će doći na pokop naših mrtvih mučenika — odvрати Driscoll, ne gledajući Shaddena. — U tri po podne spustit ćemo u posljednje utočište žrtve Indijanaca. Bit će to najveći pogreb što ga je Tuscon ikad vidio. U podne se sve završava: saluni, trgovine, banka, sve. U znak poštovanja i naše boli za dragima što nas napuštaju, tim plemenitim dušama što nesebično dadoše svoje živote.

— Prekini! — upade Shadden.

— Oni su mrtvi, a mi smo imali sreće da ostanemo živi.

— Sreće? Ne, mi smo bili mudri. Ali svrbi me nešto drugo. Aiken!

— Pretpostavljao sam da ti je nešto na duši. Pričaj!

— U redu. Kapetan Aiken bio je dobro pritisnut. Izgubio je sve konje i trećinu ljudi. Mi smo mu maknuli nož ispod grla. A on se sada kune da je nas spasio od masakra! Rastjerao Apaše! To je smeće...

— Pusti ga neka pobere lovorike, Gus!

— Zašto?

— Aiken je dobio bitku ili je izgorio na vojnom sudu.

— Neka izgori! Što te briga za tog nesposobnjakovića!

— Mučni malo glavom! Cijeli puk pao bi u nemilost. A Treći konjički pun je onih šakatih Iraca. I sam znaš kakvi su. Dolazili bi u grad, spremni da eksplodiraju i na najmanje poruge. A toga bi sigurno bilo. Želiš li tučnjave svake noći?

— Pa... ne!

— Ni ja — nastavi Shadden.

– Ionako će biti dosta nevolja kad ja postanem šerif. Ne želim da mi grad bude raspet između civila i vojnika. Hoću naše prijatelje iz Camp Lowella na svojoj strani.

– Mogao sam i misliti da imaš potpuno osobne razloge kad Aikenu prepuštaš zasluge. Ali svejedno me svrbi...

– Gus, Aiken je već podnio raport. Pusti neka tako ostane.

– U redu.

– Vidjet ćemo se.

Na ulici je bilo mirno. Shadden se zaputi prema kući Laure Cardiff. Nije je vidio od onog susreta na cesti za Camp Lowell.

Ispred Reillyjeve konjušnice ugleda grupicu ljudi što se okupila oko Phila Holtona, diveći se ridem pastuhu. Holton je držao uzdu punokrvne životinje ne skrivajući ponos.

– Krasan konj, nema šta! – komentirao je jedan rančer, a onda u njemu prevlada kravar, pa doda: – Samo, ta plemenita kljusad suviše je nemirna. Svog najboljeg konja ne bih dao ni za pet ovakvih.

Kockar mu se suprotstavi:

– Ovo je trkač. Nema nikakve veze s jurcanjem za krava-ma. Ne bih se kladio protiv njega ni na jednoj trci. Gledao sam ga kako trči.

– I ja – javi se drugi kockar. – Holtone, imaš najbržeg konja u ovom kraju. Ako ikad zaželiš da ga prodaš, dodi najprije k nama.

Shadden se primakne grupi. Poznavao je tog konja. Zvali su ga El Rey, a pripadao je Featherstoneu, Englezu koji je živio na istočnoj cesti nedaleko od grada. U bici s Apašima Feat-

herstone je dobio metak u koljeno i vjerojatno više neće po-jahati nijednog konja.

Grupica se razdvoji pred Shaddenom, kao da ovaj već nosi šerifsku značku.

– Je li ovaj konj tvoj? – upita Shadden Holtona.

Mladić ga pogleda u oči.

– U džepu imam kupoprodajni ugovor koji kaže da jest, ali ne namjeravam ga pokazivati svakome na koga se spotaknem.

Grupica se polako rasprši predviđajući mogući sukob i ne želeći sudjelovati u njemu. Iz konjušnice izadoše Jane Mas-sengale i Reilly. Vlasnik konjušnice brzo procijeni situaciju i diskretno korakne natrag u konjušnicu. Jane se obrati Holtonu:

– Mister Reilly je poručio kovaču da se pripremi za El Reya. Shadden dotakne šešir.

– Ako se namjeravaš natjecati – reče blažim tonom – trebat ćeš dobra jahača.

Opuštajući se, Phil Holton zatrese glavom.

– Za njega više nema utrki-vanja. Potkivam ga težim potkovama, jer su ove trkače presla-be za kamenite terene. Nabavio sam mu kobile i namjeravam odgojiti dobro krdo konja.

– Čije kobile? Englezove?

– Sada moje. Englez zna da je s tim raznesenim koljenom otpisan za jahanje. Vraća se u Englesku. Kupio sam sve od njega, kuću, staje, konje.

Holton nije mogao potpuno prikriti ushićenje. U glasu mu se jasno nazirao ponos što spada u rang posjednika. Shadden podigne jednu obrvu prema Jane.

– Da li on to meni priča priče? Pomoćnici šerifa ne zarađuju toliki novac, osim ako u slobodno vrijeme ne pljačkaju banke.

Njegova blaga uljudnost razoruža ih oboje. Jane obuhvati El Réyev vrat, smiješeći se Holtonu. Holton joj uzvratí osmijeh. Oboje se zarumenješe.

– Banka je kreditirala kupnju – objasni Holton. – Mister Massengale je to ocijenio kao... Kako ono, Jane?

– Kao mudru intervenciju.

– Da, tako je. Mudra intervencija. Ima pravo – Holtonu se zažariše oči. – Uzgojit ću krdo punokrvnih konja koji će postizati vrhunske cijene. Pravih konja!

– A što je sa zajmom? – upita Shadden. – Nećeš li, u stvari, raditi za banku?

Odgovor je znao unaprijed. Znao je za Massengaleovu širokogrudnost prema specijalnim pozajmljivačima koji su trebali dugoročne zajmove da bi se osamostalili.

– Uvjeti su povoljni. Pet godina nikakvih otpлата – u svom optimizmu Holton je bio potpuno otvoren. – Dotad će već dobro stajati. Jane i ja baš smo maloprije nešto uređivali po kući.

Shadden obuzda grč lica.

– Dakle više se ne natječeš za šerifa. Bit ćeš prezaposlen uzgajanjem konja.

– Ne, živjet ću vrlo blizu grada, pa mogu obavljati oba posla. Razgovarao sam s Hendersonom i on kaže...

– Nema on što reći, a ni bilo tko drugi. Massengale je naš novi gradonačelnik, a ja sam njegov čovjek. Vijećnici će

potvrditi što god on odluči. Bit će to čvrst gradonačelnik, ne samo figura, a on je mene izabrao za šerifa.

Holton začudeno zatrepće.

– To je nekakav nespornizam! Zašto? Još prošlog tjedna...

– Nekoliko dana može donijeti velike promjene. Massengale će ti reći kad bude vrijeme za to. Vjerojatno danas, kad se držiš visoko kao novi vlasnik ranča konja. Da, danas ćeš moći progutati i dio loših vijesti zajedno s dobrima.

Shadden skrene pogled na Jane.

– Tvoj otac mu je dao zajam. Ti znaš zašto. Reci mu!

Ona obori oči ne želeći odgovoriti.

– U redu. Onda ću ja reći umjesto tebe.

Znao je zašto neće odgovoriti. Nekoliko dana uistinu može donijeti velike promjene. Ona mu više ne vjeruje. Postao je i njezin neprijatelj jer je neprijatelj Phila Holtona.

– Holtone, zajam ti je naknada za izgubljeni posao šerifa.

– To ne vjerujem! Ne, dok mi mister Massengale to ne kaže.

– Reći će ti! A Jane ti može reći već sada.

Struja hladnog bijesa prožima Shaddena. Obuzdavao se. Prokleti Holton, imao je više sreće nego što bi smio imati! Umjesto da već odavno visi kao član Torodeove bande, postao je vlasnik ranča koji obećava dobru dobit. I još odbija da vjeruje da je njegov dobrotvor promijenio neka mišljenja.

– Ne možeš sve dobiti, Holtone – reče.

Dotakavši obod šešira na po-

zdrav Jane, okrene se i ode. Ali bijes je išao s njim. Bilo je sa-
svim na mjestu da Massengale
daje Holtonu zajam kako bi mu
ublažio gubitak šerifskog mje-
sta. Nije zavidio Holtonu na
tom ranču.

Ali da Jane ide s njim uređi-
vati kuću poput nevjestice koja
priprema budući dom i dijeli s
njim njegove planove i nade...
to je bilo nešto potpuno drugo.

XII

Nalijevajući kavu u šalice,
Laura Cardiff reče:

— Ti ne možeš izgubiti, Vane.
Noge su ti već čvrsto na prvoj
stepenici. Felix Massengale je
zasigurno novi gradonačelnik,
a nakon onog što si učinio za
njega i njegova sina tebe već svi
smatraju novim gradskim šeri-
fom.

— Aha — potvrdi Shadden,
koračajući po prostoriji.

— Dobro si odigrao svoje
adute. Čestitam! — suhoća nje-
zina glasa trgne ga iz rastrese-
nosti i on sjedne za stol. — Mož-
da te Massengale već procje-
njuje i kao mogućeg kandidata
za zeta — nastavi Laura.

— Potrudit ću se i oko toga.

— Što te onda izjeda? Uosta-
lom, popij tu kavu.

On popije gutljaj i odgovori:

— Problemi. Moram brzo
pronaći način da maknem Hol-
tona. Neko vrijeme sam mislio
da će ići i bez toga, ali vidim da
ga moram maknuti.

— I to ne zato što je kupio
Featherstoneov posjed ili uzeo
zajam od banke — Laura otpije
gutljaj. — Moraš ga maknuti,
jer se prečesto viđa s Massen-
galeovom kćeri. Naravno, čak i

ja sam nešto o tome čula. Žene
sve znaju.

— Tvoje jezičave mušterije!

Kimnuvši, ona si natoči još
kave.

— Meni se Holton sviđa, a i
većini ljudi u gradu. Dobro pri-
pazi kako ćeš ga potisnuti. Još
kave?

— Hvala, ni ovo još nisam po-
pio.

Nekoliko trenutaka sjedili su
šutke, svako obuzeto svojim mi-
slima, a onda Laura iznenada
zapita:

— Zašto mu je Massengale
posudio novac, Vane?

— To je naknada za izgublje-
ni posao gradskog šerifa.

— Ne budi suviše siguran.
Moglo bi biti i drugih razloga.

— Na primjer?

— Na primjer, otac djevojke
zaljubljene u poštena mladi-
ća... — ona naglo zašuti ugle-
davši oluju na Shaddenovu licu.

— Pomaže mu da se osamo-
stali? — zaškrguće Shadden. —
Tako bi Holton mogao izdrža-
vati njegovu kćer — on udari
dlanovima po stolu. — Laura...!

— Postoji još jedan razlog —
užurbano će ona. — Zaboravi
ovo. Ja sam samo žena. Shvati
to, molim te!

Shadden povuče ruke k sebi.

— U redu. Shvaćam. Koji je
taj drugi razlog?

— Massengale oduvijek po-
maže ljudima loše prošlosti. Sa-
da pomaže Holtonu. Shvaćaš li
što mislim?

Shadden polako ustane.

— Djevojko, imaš pravo. Kla-
dim se da je Holton sve ispričao
i starom i Jane.

— Zar je imao nekih grijeha?
Ne izgleda tako.

— Strogo među nama, Holton

je prije nekoliko godina jahao za Torodeovu bandu. Prije nego što je družina počela ubijati. To ga je progonilo i sigurno je priznao Massengaleu. A znaš li zašto?

— Mogu nagadati.

— Sigurno da možeš. On se namjerava vjenčati s Jane, a ne želi, nije mogao... — riječi mu zapeše u grlu.

Laura nastavi njegovu misao.

— Nije mogao podnijeti da se s tim teretom na duši oženi časnom djevojkom.

Shadden udari pesnicom o dlan lijeve ruke.

— Smlavit ću ga!

— Da, pronaći ćeš način, jer ti je to veoma važno. To jest, ti misliš da ti je važno — ona uzdahne. — Voljela bih da te mogu spriječiti.

— Zašto? Zbog nas dvoje? Laura, bili smo dobri prijatelji i još smo. Ne traži više. Prije nekoliko dana namjeravao sam potpuno prekinuti i više ne doći ovamo.

— Znam. Rekla sam zbogom kad si zatvorio vrata za sobom.

Oneraspoloži ga ova promjena teme.

— U redu, opet sam došao. Nisam te mogao tako lako odbaciti. Ti si mi jedini prijatelj. Jedina kojoj vjerujem. Ostali povlače crtu do koje prijateljstvo ide. Čak i Massengale.

— Zar i ti ne želiš baš tako? Ti si samotnik, je li?

— Jasno. I ne pokušavaj me osedlati!

— Ni nakraj pameti mi to nije — odgovori ona. — Nemam nikakve nade da ćeš se mnome ikada oženiti — njezine tajne suze odavno su presahle. Nastavila je: — Mi smo dvoje okor-

jelih Teksašana. Zbog toga smo se i našli i postali prijatelji. Slični smo u mnogo čemu. Oboje smo počeli ni od čega. Govorimo istim jezikom. Ali postoji ogromna razlika između nas.

— Aha. Ti si žena, a ja muškarac.

— Više od toga. Ja sam se ovdje smirila i ne tražim više. Ti pucaš visoko, Vene. To je ta razlika.

— Zašto ne bih pucao visoko?

— izazivao ju je, razdražen njezinim prigovaranjem. — Sama si rekla da sam počeo od ničega. Sada sam na putu k velikim stvarima. I domoći ću ih se.

Zapazila je njegovu razdraženost, ali postojano je nastavila:

— Znam tu vrstu Teksašana što visoko pucaju. Zdrobi svakoga tko ti se nađe na putu! Zgazi im njuške! Raznesi ih!

— Ne volim takve usporedbe.

— Svejedno, to je tako. I ti to dobro znaš. Namjeravaš uništiti mladića koji te nikad nije ni mrko pogledao. Desilo se da ti se ispriječio pred jednom od tih velikih stvari kojima težiš. Kad ga uništiš, uništiti ćeš i dio sebe.

— Kako to misliš?

— U tebi postoje dva čovjeka. Dobar i loš. Nemoj pustiti da ono loše u tebi nadvlada dobro, Vane. Ne hrani vraga!

Shadden ju je gledao.

— Jesam li ikad bio grub prema tebi?

— Još nikad. Ali mislim da bi mogao biti ako ta tvoja dobra strana izblijedi. Kad bi, na primjer, mislio da sam ti na putu kao sada Holton.

— K vragu i Holton! Moram biti oštar ako želim postići ono što hoću.

Ona razočarana raširi ruke i pusti ih da padnu.

— Neispavan si. Što te još muči?

— Tom Torode. Ne mogu si priuštiti spavanje, jer čekam da se vrati iz Nogalesa. Sa svim onim barutom dovoljno mu je deset minuta da raznese i banku i kuću. Ako još dovede i bandu...

— Neće — izjavi Laura uvjerenom. — Idi i naspavaj se. U ovakvom stanju ne bi mu se mogao suprotstaviti ako se pojavi.

Shadden se opet nervozno ushoda po sobi.

— Torode bi se mogao pojaviti za najviše jedan sat.

— On... ovaj, mogao je naići na kakve neprilike — zamuca ona. — Nešto ga je moglo spriječiti da se vrati.

Shadden se sumnjičavo zagleda u Lauru i zgrabi je za rame.

— Ti nešto skrivaš od mene. Govori što je! Da nisi onom kojom išla u Camp Lowell? Zašto si išla tamo? Što si učinila? Govori!

Ona nadvlada drhtavicu koja ju je obuzimala.

— Rekla sam im da telegrafiraju u Nogales.

— Šerifu?

— Da. Upozorenje da Torode dolazi tamo.

— A opis? Njegov izgled? Kola?

— Morala sam to učiniti, Vane! Jednostavno, morala sam!

On divljački prokune kroz stisnute zube. Cijelo vrijeme njihove veze nije joj izgovorio nijednu pogrdu riječ. Ova psovka joj je govorila da je u njegovim očima počinila neoprostiv grijeh.

— Ja sam ti rekao za njega!

— škrgutao je Shadden. — Vjerovao sam ti, a ti si ga meni iza leđa potkazala! To je isto kao da sam ga ja izdao. Ja, Juda! Ja!

— Ne! — usprotivi se Laura.

— Ja sam poslala poruku u Nogales, ne ti.

— To izlazi na isto! Zbog toga brbljanja pred ženom progonjeni čovjek ulijeće u stupicu. Čovjek s kojim sam dijelio večere, grijao se na njegovoj vatri, pušio njegov duhan.

Shadden podigne stisnutu šaku kao da će pesnicom udariti po njezinoj prignutoj glavi.

— Morala sam to učiniti! — vapila je. — Bio je ubojica. Najgora protuha u državi. Kako možeš govoriti o njemu kao o prijatelju?

— Nismo bili prijatelji, ali jahali smo s iste strane ograde. Bez obriza na njegovu reputaciju, imao je pravo da smatra da s moje strane može biti siguran.

— Ako je poveo bandu iz Nogalesa, ubit će te.

— Ili ću ja ubiti njega! Osobna stvar između nas dvojice. Kako ne shvaćaš?

Shvaćala je, ali reče:

— A što bi bilo da se pojavio ovdje dok ste se tukli s Apašima? Kako sam mogla znati koliko će to trajati? Tko bi onda bio ovdje da se ispriječi između Torodea i Massengaleove kuće zajedno s Jane u njoj?

— Ti si se brinula o Jane Massengale? — ispitivao je s gorkim cinizmom u glasu. — Ti?!

Ja njoj ništa ne zamjeram! — Laura pooštri glas. — Ja ne uništavam svakoga za koga mislim da mi je na putu! Nije ona kriva što se ti zavaravaš smatrajući je

svojim privatnim vlasništvom. Da, obmanjuješ sam sebe! Nemaš nikakvih šansa kod Jane Massengale. Pedeset žena u ovom gradu može ti potvrditi da ona...

— Pazi što govoriš! — zaurla on krvavih očiju i otvrdlih usana. Bio je svjestan da su mu živci prenapregnuti i da je reagirao suviše eksplozivno, pa pokušava ponoviti blaže: — Pazi, molim te!

U narastajućem negodovanju Laura zanemari signale opasnosti:

— Ti si u toj tvrdoj glavi zamislio Jane Massengale kao neku vrstu anđela. Kako muškarac može biti slijep! A ta djevojka se svojski trudi ne bi li te u tom razuvjerila kao i u tome da pripada tebi. Ona je Holtonova djevojka. Sve žene znaju...

Oštra pljuska prekine je u pola rečenice. Ona čvrsto stisne oči. Kad ih je otovorila, buktale su. Crveni otisci prstiju na obrazu samo su isticali bljedilo njezina lica.

Dok je Shadden otvarao dvorišna vrata, ona tiho prozbori:

— Među nama je svršeno. Ne vraćaj se nikad više!

— Svršeno je! — ponovi on i istog trenutka osjeti žaljenje što je sve završilo ljutitim riječima i udarcem.

Dok je koračao prema Mecca Baru, ljutnja u njemu splasne, ostavljajući gorčinu koju hladna logika nije mogla ublažiti. Laurino prokazivanje Toma Torodea bio je samo očajnički čin žene koja nastoji zaštititi voljenog čovjeka.

— Mene! — mrmljao je. — A ja sam je prokleo zbog toga.

Bilo je nemoguće očekivati

od nje neko poštovanje odmetničke veze za koju je znala tek iz druge ruke. A što se tiče Jane Massengale i Holtona, imala je pravo, prizna Shadden u sebi. Ona pljuska bila je posljedica odbijanja njezinih jednostavnih objašnjenja situacije. Dopustio je ljutnju da od njega napravi budalu.

Još jedna misao ispluta na površinu. Više nije imao nikoga kome bi mogao vjerovati. Massengale, Driscoll, ugledni građani, nikome od njih ne može vjerovati kao Lauri. Jedan njegov pogrešan potez i bio bi napušten a šerifska značka daleko izvan njegova dohvata. A tu je i pitanje kako maknuti Holtona i preoteti mu Jane. Izazovno pitanje.

* * *

Podnevni gosti tiskali su se oko šanka u Mecca Baru, ali nije se čuo uobičajeni žagor. Ljudi su pili tiho, još pod dojmom teških gubitaka u bici s Apašima. Sutra će pokopati poginule, a taj čin zahtijeva trijezno ponašanje. Sutra u podne iz pijeteta zatvorit će se sve poslovne prostorije pa čak i saluni. Još jedan razlog za sumorna meditiranja.

Gus Driscoll je kružio među gostima, progovarajući tu i tamo riječ-dvije s nekima od njih. Pride Shaddenu.

— Nešto nije u redu?

Shadden ga pogleda ispod oka.

— Zašto pitaš?

— To ti je već četvrto piće. Obično piješ jedno, najviše dva.

— Brojiš mi gutljaje, ha? Ja plaćam što popijem.

Driscoll ustukne za pola koraka.

– Nekako... ne izgledaš previše dobro.

– Možda se i ne osjećam previše dobro. Zar ti to nešto ne znači?

Driscoll je smatrao da su on i Shadden dospjeli do razine prešutnog poštovanja i razumijevanja, ako ne i prijateljstva, posebno pošto su se rame uz rame borili protiv Apaša. Shaddenov opori humor uznemirio ga je.

– Sve ide kako treba, je li tako? – ispitivao je Driscoll.

Shadden, duboko utonuo u mračno mozganje, samo slegne ramenima. Još nikada nije osjećao takvu prazninu i iscrpljenost, takvu osamljenost. Tog trenutka gadili su mu se i Driscoll i sva njegova crvljiva sorta.

Uvidjevši da ništa ne može učiniti, Driscoll pokuša s druge strane. Podižući pogled na prazno mjesto iznad barskih polica, reče:

– Nedostaje mi ta slika. Slažeš li se da je vratim na mjesto?

– Ne – trgne se Shadden iz razmišljanja.

– Ali salun je drugačiji bez nje.

– Nisam opazio da ti promet opada.

– Ne još – dopuštao je Driscoll – ali ovo su posebne situacije, neka vrsta karmina. Sutrašnji veliki pogreb i sve to. Sad svaki salun u gradu zarađuje. Nakon pogreba sve će biti kao i prije. Ta slika donosi sreću Mecca Baru.

– Snađi se bez nje. Prodaj je Massengaleu.

– Zašto? Oslobodio sam te onog novinarskog dendija. Dake slika...

– Ne! – bukne Shadden, oz-

lojedan rafalom beznačajnih riječi.

Odgurnuvši se od šanka, izjuri iz Mecca Bara. Ode u konjušnicu po svog konja i izjaše prema jugu, prema svojoj kolibi u podnožju Santa Cruze. Promatrajući ga preko leptirastih salunskih vratašca, Driscoll je zabrinuto mrmljao sebi u bradu:

– Koji li mu je davo? Uspio je. Pobjednik je, a ponaša se kao poraženi.

I Laura Cardiff promatrala je Shaddenov odlazak. Prešla je na drugu stranu ulice, tako da je mogla vidjeti dalje od ugla susjedne kuće. Prolazeći mimo kamene kuće, Shadden odsutno dotakne obod šešira. Laura duboko uzdahne i vrati se u svoj krojački salon.

XIII

Svjež zrak i jednoličan topot ridanovih kopita pomalo stišaše oluju u Shaddenu. Misli mu se vratiše na Jane Massengale. Ona je bila krunski cilj svih njegovih ambicija. Sve ostalo – moć, ugled, blagostanje – trebalo je da služi samo tome da ga učini dovoljno prikladnom partijom za Jane Massengale. Sada je počeo shvaćati da mu taj cilj izmiče, a to ga je dovodilo do ludila. Phil Holton...

– U pakao s njim! – reče glasno. – Nisam smio dopustiti da sve to tako daleko ode. Nisam smio dopustiti da joj se i približi.

Ridan strigne ušima, tiho zarže i prijede u tuckajuće kaskanje. Shadden zategne uzdu i životinja opet pode korakom. Prebirući po sjećanju i najsitnije detalje posljednjih dviju godina, stigao je do svojih brežuljaka.

Poznati osjećaj potištenosti sjedne mu za vrat. Pokuša analizirati taj osjećaj, odagnati tamni oblak i vidjeti što leži iza njega. Nije mu polazilo za rukom pa odustane. Znao je samo da u tom stanju postaje nezadovoljan samim sobom. Za bezbrižnih starih vremena, prije nego što je došao u Tucson, gotovo ga nikad nije morilo išta slično.

Valjda je od umora, moram se naspavati, pomisli.

Kući se približavao jašući u sve užim krugovima, provjeravajući je li se što desilo dok je bio u Tucsonu. Koliko je mogao vidjeti, nije bilo znakova apatičnih posjeta: nije bilo ubijene stoke a koliba je bila čitava.

Rasedla konja i pusti ga na pašnjak. Gurnuvši vrata kolibe, iz navike potegne revolver. Kratak pogled uvjeri ga da nema prikrivenih posjetilaca. Dočeka ga samo dobro poznat prizor: nepospremljen krevet i prljavo posuđe u drvenom čabru.

Nikada nije naginjao pijanstvu, ali sada izvuče iz ormara bocu viskija i dopola je isprazni dok se namještao na ležaju. Tek nakon toga uspije zaspati.

* * *

Pucanj ga trgne iz dubokog sna. Mamuran, skotrlja se s kreveta i krene prema vratima. Naglo ustajanje prouzroči takvu vrtoglavicu da se morao rukom oduprijeti o zid kako ne bi pao. Pokušavao je odrediti koje je doba noći, koliko je dugo spavao i što bi trebalo da znači taj pucanj.

Prasnuše još dva hica. Pucalo se iz puške. Hitac što ga je pro-

budio bio je ispaljen možda stotinjak metara daleko od kolibe. Naredna dva su ispaljena mnogo bliže.

Začuje topot konja koji se približavao kolibi. Podigavši drvenu prečagu, odškrine vrata. Još pomalo bunovan, zaboravi da su šarke rasklimane, pa vrata bučno zaderaše po podu. Na blijedom svjetlu niska mjeseca mogao je razabrati tamne obriše dvojice jahača. Jahali su bok uz bok, a na zvuk otvaranja vrata hitro se razdvojiše. Puška jednoga od njih bljesne. Tane fijukne kroz otvor na vratima i teško zvekne o kuhinjsku tavu. Shaddenu se glava naglo razbištri. Ispruži se po podu i ispali metak prema bljesku. Lijevi jahač vriskavo poviče:

— Ode mi puška!

— Uzmi revolver! — začuje se nabusit glas drugoga, koji je već jahao oko kuće, neprestano pucajući. — Predaj se, Torode! — urlikao je. — Imamo te! Izadi podignutih ruku!

— Torode? — promrmlja Shadden. — Što je ovo, do đavola?

Glasno poviče:

— Moje ime je Shadden i ovo je moja kuća! Tko ste vi?

Obojica jahača zaustaviše se iza kolibe i počеше tiho ali oštro raspravljati.

— Pokažite se! — pozove Shadden. — I držite ruke visoko ili ću izaći i raznijeti vas obojicu. Nemojte misliti da nisam sposoban to učiniti, vi, glavonje!

— Dolazimo! Pogriješili smo.

— Čuvajte ispriku dok vas ne ugledam. Ne spuštajte ruke! Vi ste upali na tuđi posjed, a meni se danas baš puca.

Shadden upali svjetiljku. Ja-
hači se približiše vratima i sja-
haše.

– Ulazite! – zapovjedi Shad-
den. – Pogledajte jesam li uop-
će sličan Torodeu. Tko ste vi,
uostalom? Lovci na ucjene?

Stranci oprezno stupiše na
svjetlo. Proučavali su ga. Jedan
od njih, krupan čovjek s revol-
verskim opasačima ukrštenim
ispod raskošnog ponča, progo-
vori onim nabusitim glasom
koji je Shadden čuo maloprije:

– Mi smo službenici zakona.

– Službenici zakona? Zgod-
no. A koje vrste?

– Specijalni pomoćnici šeri-
fa. Vi ste pucali na nas.

– I pucat ću na svakoga tko
mi u goste dolazi pucajući.

– Uništena mi je puška –
požali se drugi. – A platio sam
je osamdeset dolara.

– Morao si se brže izmaći
pošto si zapucao. Specijalni po-
moćnici šerifa, ha? Krasno ime
za lovce na ucjene. Ako je suditi
po vama dvojici, žetva je ove go-
dine sigurno loša.

– Da, ti govoriš poput odmet-
nika i ponašaš se tako, ali ti nisi
Torode – zaključivao je krupni
došljak. – Poznajemo mi Toro-
dea. Ti si viši i krupniji od njega.

– I ti si, znači, nekad bio s
druge strane?

– Nije važno.

Shadden kimne s razumijeva-
njem. Među odmetnicima je
uvijek bilo ljudi poput ove dvo-
jice. Ljudi koji su neko vrijeme
jahali s nekim u istoj družini, a
onda ga prodali zakonu za ne-
koliko srebrnjaka. Nijedan od
takvih ne bi priznao da se osje-
ća kriv za počinjenu izdaju.

– Što se desilo u Nogalesu?

– zapita Shadden.

– Ništa se nije desilo u Noga-
lesu. Torode nije ni stigao tamo.

– Pričajte!

– U redu, u redu! Osjećam
nervozu u želucu. Baš tamo
gdje je uperen taj vaš revolver.

– Samo ti pričaj!

– U redu. Šerif nas je poslao
da dočekamo Torodea. Tri milje
sjeverno od Nogalesa postavili
smo zasjedu s obje strane ceste,
ali izigrao nas je. Već smo ga
vidjeli kako dolazi u onim šare-
nim kolima, a onda – više ga
nije bilo.

– Namirisao vas je – reče
Shadden.

– Zakočio je prednje kotače
i zaglibio kola u pijesak – do-
punjavao je priču drugi. – Sko-
čio je s kola i nestao u grmlju...
tamo ima mnogo grmlja. Ali ot-
kud vi nešto znate o Torodeu?
Šerif je dobio vrlo povjerljivu
obavijest.

– Imam vlastite izvore infor-
macija – mračno odvrati Shad-
den. – I što vas je nanijelo ova-
mo? – uperi revolversku cijev
između pridošlica. – Bolje vam
je da mi sve kažete. Napali ste
me na mom posjedu. Mogu vas
poslati u Tucson svezane preko
sedla i dokazati da je posrijedi
bila samoobrana.

– Ne smijete. Mi smo speci-
jalni pomoćnici šerifa.

– Vi ste lovci na ucjene i mo-
gli ste poginuti pokušavajući
ubiti pogrešna čovjeka. Ja sam
novi gradski šerif u Tucsonu.

Obojica lovaca na ucjene iz-
nenadeno zažmirkase.

– Čekajte, mister! Nećemo
vam zadavati nikakve glavobol-
je.

– Onda nastavite pričati. To-
rode je pobjegao u grmlje, kaže-
te. Ali vas je sigurno bilo dvade-

setak, svi na konjima. Što je bilo dalje?

— Da, bilo nas je prilično, ali šerif je naredio da konje ostavimo daleko iza sebe. Gonili smo ga pješice, no nismo ga uspjeli pronaći. Dok su nam oni trapavci doveli konje, do đavola, on je već mogao biti bilo gdje na ovom svijetu. Onda je onaj pametni šerif naredio da se vratimo u Nogales. Mislio je da će Torode poći prema Meksiku, pa mu se žurilo u grad da skupi još ljudi i blokira granicu.

— Što je bilo s Torodeovim kolima?

— Šerif ih je odvezao u Nogales. Zašto?

— Ovdje ja postavljam pitanja! Uostalom, još niste rekli što vas je dovelo ovamo.

— Pa smatrali smo da šerif baš nije bistar. Znali smo Torodeovu taktiku. Zaostali smo za potjerom i nakon nekoliko sati pronašli Torodeove tragove. Kakav vražji Meksiko! Tragovi su vodili natrag, na sjever.

— Da, dobro ste procijenili — reče Shadden.

Pitao se kada je, u kojem razdoblju svoje mračne karijere, Torode pao tako nisko da je u družinu primio ovu dvojicu prevrtljivaca. Krupniji čovjek nakrivi glavu smatrajući Shaddenove riječi pohvalom.

— Pošli smo za njim — nastavi on. — Ispod Otera smo pronašli nekog mrtvog Meksikanca. Ubijen je radi odjeće. Torode je tu spalio svoj kostim. Malo dalje, u Tubacu, ukraden je konj. Slijedili smo tragove dovde. Mislili smo da se to on vrze oko tvoje kuće.

— Onda sam ja otvorio vrata

i vi ste zapucali. Niste li isuviše nervozni?

— Čini mi se da jesmo. Torode...

— Latili ste se posla preteškog za vas, momci. Đavolski preteškog. Sada možete spustiti ruke.

Obojica zadovoljno odahnuše i spustiše ruke, držeći ih daleko od svojih revolvera.

— Najbolje vam je da odustanete dok ste još živi — savjetovao je Shadden. — Nekolicina najboljih pokušala je zaraditi tih pedeset tisuća, koliko vrijedi Torodeova glava. Zaradili su samo metak. Svi odreda. Vas dvojica ste večeras dokazali da ne spadate među najbolje, oprostite na izrazu.

Krupniji čovjek se mrštio.

— Zar da odustanemo pošto smo ga slijedili čak dovde? Možda bi nam se ti htio pridružiti? Nagradu dijelimo.

Shadden prezirivo otpuhne.

— Hvala lijepo! Ako se Torode zaputio na sjever, domoći će se nekog od svojih starih skrovišta i nabaviti svježije konje. Ne bi mu bilo prvi put da prokrstari Arizonom.

— Znači, bojiš ga se.

— Momci, imam pametnijeg posla u Tucsonu. A sad se kupite s mog imanja i ne zaustavljajte se sve do Nogalesa!

Lovci na ucjene išuljaše se iz kolibe, uzjahaše svoje umorne konje i odjahaše. Gaseći svjetiljku, Shadden je slušao kako se topot njihovih konja udaljava prema jugu. Znao je da se na tu dvojicu probisvijeta više ne mora obazirati. Uvjerio ih je da su najobičniji skitnice i da pred Torodeom nemaju nikakve šanse. Ne, oni se sigurno više neće

vraćati. Istežući se na krevetu i gledajući u tamu, Shadden je čekao da se Torode pojavi.

XIV

Kroz tišinu kolibe začuje se tiho grebuckanje na trijemu. Shadden je drijemao. Tišina pa kratko i brzo kuckanje po vratima. Shadden pažljivo spusti čizme na pod, tiho se odšulja do vrata i skine drveni zasun. Ovaj put ne zaboravi pridržati vrata i odškrine ih bez izdajničkog škripanja. Gledao je u mrak.

Noć tiha i prazna. Ništa se ne kreće. Udaljeno zavijanje osamljena kojota samo je naglašavalo gluhu tišinu.

— Tko je tamo? — tiho prozbori u mraku.

Do ušiju mu dopre šapat:

— Jesi li sam?

— Jesam. Izadi, sigurno je.

— Ali držiš revolver u ruci, je li?

Kako on to može znati mislio je Shadden! U tami sam i sigurno me ne može vidjeti. Vjerojatno nagada da ne bih otvorio vrata da nisam spreman pucati.

— Zašto ne? — odgovori. — Imaš ga i ti.

Otvori vrata širom, ne skidajući prst s obarača. Nije mogao predvidjeti Torodeove namjere. Odmetnik je znao da ga je netko izdao.

— Udi, Tome — reče Shadden. — Sigurno je.

Jedna sjenka brzo zađe u kolibu, zatvori za sobom vrata i promrmlja:

— Nemaš prozora?

— Nikad se nisam sjetio da bi mi trebali.

— Onda upali svjetiljku.

U bljesku šibice Shadden opazi da je Torode već prona-

šao jedinu stolicu u kolibi i strovalio se na nju potpuno iscrpljen. Skrativši stijež stijenj u petrolejci, Shadden mu ponudi bocu s viskijem.

— Loša vremena, Tome?

Torode zgrabi bocu i pohlepno potegne. Bio je obučen u prijavu pamučne dronjke, na glavi mu se krivio raščerupani slamnati sombrero, a bose noge provirivale su mu kroz grube huaraca-sandale. Konačno odvoji bocu od usta i ispusti uzdah olakšanja. Crnim zakrvavljenim očima fiksirao je Shaddena.

— Nisi baš iznenađen što me vidiš.

Shadden slegne ramenima, kao da ne čuje prizvuk sumnjičavosti u Torodeovu glasu.

— Zar bi trebalo da budem iznenađen? U tvom poslu čovjek je jednog dana na vrhu, a drugog već grebe po dnu. Danas pile, sutra perje, tako to ide. Čini mi se da je ovo jedan od tvojih loših dana, Tome. Što te to tresnulo?

Torode prokune.

— Tko, hoćeš reći! I ja bih to volio znati. Srce bih mu iščupao. Nisi ti, je li? Ne, ti to ne bi učinio. Ne ti!

— Što ne bih učinio?

— Neki kućkin sin prepoznao me u Tucsonu i javio u Nogales. Utrčao sam u klopku — uznemireno je koračao po prostoriji.

— Izgubio sam sav novac. Morao sam ga ostaviti u kolima — baci se na krevet, teško otpuhujući. — Propao sam, namrtno sam slomljen. Jedino što mi može pomoći, to je novac. Mnogo novaca.

— Ne računaj sa mnom, Tome. Ništa ti ne dugujem. U stva-

ri, možda je čak obratno. Noćas sam otjerao dvojicu probisvijeta koji su ti njuškali po tragu. Možda si ih vidio.

— Svakako — zakima glavom Torode. — Na mene su pucali tamo vani. Prišuljao sam se kad su odlazili, ali nestali su prije nego što sam im prišao dovoljno blizu da ih zgrabim. — On skoči s kreveta. Oči mu se grozničavo raširiše. — Oni će razglasiti da sam u ovom kraju, a onda će mi sve potjere ovog svijeta biti na vratu. Hrpe onih prijavih pasa, lovaca na ucjene. Vojnici! Armija me traži, jer smo ubili nekog poručnika. A ja sam sâm. Bande više nema!

Zagledao se u prazninu kao da gleda u samu smrt. Shadden je znao da pred sobom ima poluzvijer što posrće na rubu ludila. Torode se predugo održao na svom krvavom putu, a sada se nije htio suočiti sa slomom. Strašni Torode, koljač, vođa pljačkaša i ubojica, konačno je ostao sasvim sam.

— Moram se domoći nekog novca! Moram! — promuklim glasom reče Torode i počeo sipati kišu besmislenih psovki.

— Prestani! — Shaddenov glas nadjača njegove prostačke umotvorine. — Nisi li ti onaj momak koji je od Pinkertonovih najboljih agenata napravio majmune? Jesi li taj?

— Jasno da jesam!

— Ne izgledaš tako. Podsjećaš me na cmizdrava dječaka.

— Već noćima nisam spavao, to je od toga. Ali ne mogu spavati. Razmišljam o tome kako će me uhvatiti. Znaš, budiš se, gledaš u revolverске cijevi, shvaćaš da si ščepan živ...

Shadden kimne. Torodeov

strah od smrti bio je neznatan u usporedbi sa strahom od zarobljavanja. Užasavao se od pomisli da stoji pred sudom i sluša dugački niz svojih zlodjela.

— Znam dobro skrovište — nastavio je Torode — ali je i cijena visoka. Nikad ne bi pogodio tko je vlasnik.

— I ne želim znati. Mogao bi biti neki vladin službenik.

— Tako i jest! A on će tražiti grдне novce da me sakrije. Stoga moram brzo nabaviti hrpu novaca. I znam gdje ću ih naći. U Massengaleovoj banci! Pregledao sam je prije odlaska u Nogales. Treba mi samo netko da mi dovede konja na pravo mjesto.

— U aleju?

— Baš tamo! Kod bočnih vrata. Nitko se na to neće osvrnati. Svi će paziti na mene kad se pojavim. Dok se uzbuna proširi, ja sam već u banci. Konja ostavljam na uličnoj strani. Građani se okupe pred bankom, a ja obavim posao i bježim kroz bočna vrata. Skačem na tog rezervnog konja i nestanem prije nego što oni shvate što se događa.

— A trebalo bi da ja dovedem tog konja? Neće ići, Tome!

— Kasnije ću ti dostaviti tvoj dio.

— Ne može!

— Shadden! — dahne Torode, naglo ustajući i spuštajući ruku na revolver. — Shadden, sve što treba da učiniš jest da mi dovedeš konja u aleju! Moraš to učiniti!

— Moram? Ja? — Shadden se pripremio da potegne. — Skini ruku s te pucaljke i sjedni! Nikoga nećeš uplašiti! Danas si preslab za mene i znaš to.

Polako, dok mu je nategnuto lice oblijevao znoj, Torode ponovo sjedne. I dalje je gledao u Shaddena.

— Ti, prokletniče!

— Nisam to čuo. A sada ti slušaj! Moj konj je dobar, ali ima lošu ćud. Prije nego što bi trepnuo, zbacio bi te i zabio ti kopito u nos. Svi ostali konji nisu dobri za takav bijeg. Uostalom, Tome, moraš shvatiti da se ja ne bavim pljačkanjem banaka, a kad bih se i bavio, ne bih udario na Massengalea.

— Onda ću to morati obaviti i bez tebe. Ili ću se domoći novca, ili ću zaraditi metak.

— A pri tome ćeš ubijati! Ne možeš obaviti takav posao s iznurenim kljusetom i razdrmanim revolverom.

— Mogu pokušati! — zareži Torode. — Sa svim tim ubojstvima što su mi pripisana zašto bih se brinuo zbog nekoliko mrtvih više? To mi je posljednja šansa — ljuljao se s boka na bok, drhtureći. — Posljednja šansa prije nego što se svi stušte na mene.

Shadden ga je promatrao. Torode je izgubio sve crte nasmijanog razbojnika i svu nekadašnju samouvjerenost. Trebalo je da odustane od svega još dok je bio na vrhu — ili da umre. Kao da čita Shaddenove misli, Torode prozbori:

— Pogledaj me! Bijedna skitnica u dronjcima. Ja, koji sam imao... — zastane i rezignirano odmahne rukom.

Ne smije ga pustiti u Tucson, mislio je Shadden. On će tamo pucati na sve što se miče, na žene, na djecu. Jedina mogućnost da se to izbjegne bila je: nabaviti mu konja za bijeg.

Konj u aleji... Shaddenu bljesne. Dosjetio se kako će uništiti Holtona. Na trenutak se u njemu nešto pobuni, ali on nadvlada grižnju savjesti brzo razmatrajući svoj plan. Uostalom, sve je ispravno dok radi ispravno.

— Tome! — oštar ton njegova glasa zazvuči odmetniku kao signal opasnosti. Torode skoči na noge. — Tome, jesi li one noći u Mecca Baru prepoznao Phila Holtona? Bio je s nama u Svetišću. Mlad momak...

— Holton? — Torode skupi uske crne obrve. — A, da. Sjećam se. Nekako mi se činio poznat. Što s njim?

— Činio ti se poznat, ha? Naravno. Bio je u tvojoj družini dok ste logorovali tamo ispod Flagstaffa. Ja sam naletio na vas. Istresli smo politrenku.

— Sjećam se toga. Bila je to tvoja politrenka, je li?

— Ubrzo nakon toga izvršili ste onu pljačku u Wickenburgu. Mislim da je Holton tada otišao od vas. Vidiš je da si nekog ubio.

Torode pucne prstima.

— To je onaj mršuljavi dječarac što smo ga pokupili da nam čuva konje! Pa da! Promijenio se.

— Svi se mi mijenjamo. Phil Holton... — počeo Shadden pa zastane. Navala savjesti ozlojeđi ga. Do đavola, skrupule mu neće pomoći. — Phil Holton ima trkaćeg pastuha — nastavi on čvrsto. — To je najbrži konj u okolini. Jedan Englez trenirao ga je samo za utrivanje.

Torode naglo digne glavu.

— Gdje je taj konj?

— U Holtonovoj staji. Milju od Tucsona, na istočnoj cesti. Bije-

la kuća, nekoliko staja. Imanje u engleskom stilu.

— Cini se da momak uspijeva u životu — s očitom zavišću će Torode. — Nije imao ni poštene čizme kad sam ga sreo.

— Da, ide mu. Ne zaboravi da je i pomoćnik šerifa. Nitko i ne sanja da je nekada jahao za tebe.

Već u svitanje Shadden se naginjao nad drvenim čabrom i pljuskao lice hladnom vodom. Začuje uzvik. Ogledavši se, spazi Phila Holtona kako jaše prema kolibi. Brišući mokru kosu, on zagunda:

— Udi i pripremi kavu. Voda već kipi.

Mladić sjaše, spusti uzde na zemlju i uđe u kolibu. Shadden se zaputi za njim, proučavajući mu lice.

— Kako kava napreduje?

— Odmah će biti gotova.

Shadden donese dva limena lončića.

— Mlijeka nemam. Hoćeš li šećera?

— Ne, hvala.

Izadoše na trijem. Shadden je srkao i čekao. Mladić napokon progovori:

— Torode je živ. Vidio sam ga prije tri sata. Posjetio me.

— Lijepo. Pozdravi ga ako ga opet vidiš.

— Postao je životinja! Luda zvijer, mnogo gora nego ikad prije. Što si to rekao? — Ništa važno. Kako te pronašao?

— Nisam ga pitao. Bio sam previše iznenađen. Nisam ga odmah prepoznao. Nosí nekakvu meksičku odjeću. Uperio je revolver na mene a onda zbacio onaj razderani slamnati sombrero. Kakvo lice! I oči! Kao u noćnoj mori.

Shadden značajno zakima glavom.

— Po mome, Torode je na dnu. Mislilo se da je mrtav. Za sve bi bilo bolje da je zaista tako. Što je htio od tebe?

— Zbog toga sam i došao. Ti si jedini čovjek kojega mogu zamoliti za... ne za pomoć. Za savjet. U grdnoj sam kaši.

— Slušaj, Holtone, mi nismo prijatelji. Iskreno govoreći, meni odgovara ako si u kaši. Ti znaš i zašto.

— Znam — potvrdi Holton. — Ne mogu te optuživati zbog toga. Ne, mi nikada ne bismo mogli biti prijatelji.

— Pošteno sam te upozorio.

— A ja ti stavljam do znanja da ne odustajem. U redu, neprijatelji jesmo, ali ovo se tiče i Massengaleovih, a oni su nam prijatelji. Massengale nam je obojici pomogao.

— Izjasni se — reče Shadden.

— Torode se sprema da opljačka banku. I usuduje se pomisliti da bih mu ja morao pomoći!

— Je li ti ponudio diobu plijena?

— Prokletstvo, Shadden — razjareno će Holton — to nije za šalu! On je ubojica manijak. Zapanjujuće je koliko mrzi Massengaleove. Mrmljao je o nekakvim starim računima.

— Jesi li ga poslao do davo-la?

— Ne. Pokušao sam s njim razgovarati ne bih li ga nekako zaskočio. Opazio je to i neprestano je držao napet revolver. Rekao je da će, ako ga živa uhvate, tvrditi da sam ja bio među najgorima u njegovoj bandi. Možda bi to i mogao učiniti. Što ti misliš?

Shadden slegne ramenima.

— Ja ti tu ništa ne mogu. Jahao si za njega i čini mi se da će ti se to razbiti o glavu.

— Trudio sam se da ovdje steknem ugled, a sada ga ta propalica može ocrnjeti lažima i uništiti — Halton zastane, pa nastavi: — Bio sam balavac iz St. Louisa. Oca nikad nisam poznavao, a majka me ostavila u sirotištu. Kasnije sam odlutao na Zapad. S takvom jednom prošlošću ne mogu ništa protiv Torodeovih laži.

Phil Holton spusti lončić na klupu za umivanje.

— zašto nisam sve ispričao ljudima kad sam se zaustavio ovdje? Trebalo je da kažem da sam čuvao Torodeove konje, čini mi se, punih šest tjedana. Možda bi se ljudi smijali, kako je rekla Jane. Zeleni dečko htio je biti muškarčina.

— Kada si to rekao Jane? — zainteresira se Shadden.

— Ubrzo pošto sam je upoznao. Morao sam joj reći sve o sebi, jer, ovaj... — mladićevo lice omekša. — Rekla je da joj to ne smeta. Htjela je da to ispričam svima, ali tada je već bilo prekasno. Torode je već previše zaglibio u pljačke i ubojstva. Znaš kako je...

— Da, s kim si u kolu... To misliš?

— Otprilike, Kako si jednom rekao, većina građana bi smatrala da sam ih učinio budalama.

— Jesi li rekao Massengaleu?

— Svakako, ali on nije poput drugih.

— Čini mi se da si blizak s Massengaleovima. Vrlo blizak, kao da si član obitelji.

— Gotovo tako — Holton je

oklijevao. — Jane je obećala da će se udati za mene. Mislim da... Što nije u redu?

— Prosuo sam kavu po ruci

— Shadden se naglo okrene zatomićući uzdah. Obriše prste o košulju. — Čestitam!

— Hvala — reče Holton s očitim olakšanjem, ne zapazivši bijes u Shaddenovu glasu. — Mi, Jane i ja, nadali smo se da se nećeš ljutiti. Nisam te namjeravao potisnuti. Desilo se.

— Daa! — otegne Shadden, razmišljajući o nedavnim događajima.

Mnogo je izgubio zahvaljujući Holtonu. Bit će teško sve to nadoknaditi, ali ne i nemoguće. A sada je taj isti Holton ovdje, gleda ga tim nevinim pogledom tražeći od njega pomoć, baš od njega između svih ljudi.

— Što bi ti učinio da si na mom mjestu? — upita Holton.

— Što je Torode isplanirao?

— Nekako je saznao da imam najbržeg konja u oblasti. Zahtijeva od mene da mu dovedem tog konja do bočnih vrata banke, u onu aleju, tako da može pobjeći kad opljačka banku.

— Bio bi siguran da to učiniš. Nitko ne bi znao da si doveo konja.

— Ja bih znao, Shadden, ja bih znao! Kako bih poslije mogao pogledati u lice Massengaleu i Jane?

Ovo, mislio je Shadden, otvara mogućnost vrijednu razmišljanja.

— Torode će krenuti u pljačku bez obzira na sve — reče.

Holtonov pogled se izoštri.

— Otkud to znaš?

— Čista logika — pokrije se Shadden. — Dok bude prolazio pokraj aleje, neće imati vreme-

na da gleda je li pastuh tamo. Još prije nego što dospije tako daleko, netko će ga prepoznati. Bit će prekasno da se vrati, pa će morati nastaviti po svom planu. Ako ga uhvate, sigurno će biti bijesan na tebe. Razniji će te riječima.

— Uхватit će ga, to je sigurno! — reče Holton. — Pokušao sam ga odgovoriti. Rekao sam mu da se u podne sve zatvara zbog pogreba, da će grad biti pun ljudi. Kauboji, vojnici.

— Camp Lowell ima poseban vojni pogreb.

Znam, ali htio sam ga preplašiti. Nije išlo. Samo je ludački buljio preko onog revolvera. Rekao je da će napasti banku minutu prije podneva, a ja bih tada morao dovesti pastuha. Uopće ga nije zbunjivalo što sam spomenuo gomilu ljudi.

Shadden iskapi ostatak kave.

— Nešto si zaboravio. Nešto na što Torode računa.

— Na što ciljaš?

— Pogreb je. Ljudi će biti u nedjeljnim odijelima za odlazak u crkvu. Nitko neće imati revolver. Onih nekoliko džepnih revolverčića što će ih neki ponijeti neće imati šanse protiv brzog kalibra .44. Uostalom, zar će građani riskirati dok su žene i djeca u gomili? Torode jest lud, ali dobro je isplanirao.

— O tome nisam razmišljao — prizna Holton. — Sad mi je jasno.

— Popravljaš se. Samo tako nastavi i jednog lijepog dana možda ćeš se moći mjeriti s najboljima.

Ironična prijaznost natjera crvenilo u Holtonove obraze.

— Ako sam dobro shvatio, Shadden — mladić pokuša od-

vratiti istom mjerom — ti bi bio najbolji gradski šerif što ga je Tucson ikad imao.

— I bit ću — rastreseno će Shadden. — Bit ću proketo dobar gradski šerif kad se ukracam. Tu me ne možeš potisnuti.

Phil Holton zatrepće i neočekivano prasne:

— A ja ću i dalje tražiti šansu da te slomim! Zar ne shvaćaš da si se potpuno izložio tražeći od mene pomoć?

— Došao sam, jer nijedan od nas ne želi da Massengaleovi stradaju.

— I to je bio jedini razlog?

— Ne — zatrese Holton glavom — ali je glavni. Moje osobne brige ne bi me dovele ova-mo. Vjeruj, nije mi bilo lako doći.

— Vjerujem. Nezgodno je kad od neprijatelja moraš tražiti...

— Shadden zastane, gotovo osjećajući simpatiju. — U redu, u nevolji si. Ili ćeš dovesti konja za Torodeov bijeg, ili nećeš. U svakom slučaju nešto gubiš. A kad ti gubiš, ja sam na dobitku. Čundo, ha? Međutim, postoji i treća mogućnost.

— Koja?

— Budi uz njega do određenog trenutka. Ostavi svog pastuha u aleji tako da ga on vidi kada bude dolazio. Mislit će da je sve u redu.

— Znaš li što ću ti reći, Shadden? Ja neću...

— Ja tebi govorim, prokletstvo! Ti tražiš pomoć, je li tako?

— Došao sam po savjet. Ti imaš više iskustva nego ja. Ne tražim nikakvu pravu pomoć. Ti nisi obavezan da išta učiniš.

— Zar nisam? Namjeravaš ga sam svladati? Čovječe, probušit će te čim pipneš revolver. Ja

mu već mogu pomrstiti konce. Nitko neće pljačkati banku u mom gradu.

— Ned Henderson je još gradski šerif — napomene Holton. — Tucson još nije tvoj grad.

— Bit će.

— Ruke su ti svezane dok ne primiš šerifsku značku — ustajao je mladić.

Pomrstiti Toredeu konce? Ti? Namagarčiti pripadnika svoje sorte? Ne vjerujem da bi ti to učinio. Ne, dok ne budeš imao tu značku, a možda čak ni tada.

Shadden se namrača. Nije podnosio da ga trpaju u isti koš s Torodeom. Između revolveraša i ubojice postoji strogo određena razlika, kako je to jednom pokušao objasniti Massengaleu. Pa ipak, Holton je donekle imao pravo. Ne možeš nasamariti starog znanca sve dok značka na tvojim prsima jasno ne govori i tebi i njemu da si prešao na drugu stranu ograde.

— Ti malo previše brbljaš, momče — vikne Shadden. — Kad se Torode pojavi, ja ću biti tamo, imaš moju riječ.

— Tražiš da ti vjerujem? Ne znam kako bih mogao — u Holtonovu pogledu naziralo se pitanje.

— Ne budi dijete! Ne činim to zbog tebe, budi sirugan.

— Razumijem tvoje dobre želje! Ne zaboravi dovesti pastuha u aleju. I to točno minuti prije dvanaest.

— Poslije ćete saznati zašto. A sada odmah sazovite izvanredni sastanak Gradskog vijeća i ponudite se da predsjedate sastanku u svojstvu gradonačelnika. Prvi vaš službeni akt bit će da me imenujete gradskim šerifom.

— Shadden, to je gotovo nezakonito. Tucson je glavni grad Arizone.

— To znam i sam.

— Ali podsjećam vas, gradonačelnik ne može imenovati vršioca bilo koje dužnosti sve dok se vijećnici većinom glasova ne slože s imenovanjem. Tek tada gradonačelnik daje svoje odobrenje.

— Gradsko vijeće prihvatit će me kao šerifa ako vi to zatražite.

Već je bio stvorio poluslužbenu atmosferu, uživljavajući se u ulogu čovjeka svjesna svoga položaja.

— Ne možemo čekati! — uvjeravao ga je Shadden. — To mora biti obavljeno odmah.

— Zar od svih dana, baš danas? Znae, taj pogreb...

— Zaboravite pogreb! To je za mrtve. Mi još živimo — strpljenje izdade Shaddena i on izbaci zadnji adut. — Torode se vratio.

Papiri ispadoše iz bankarevih ruku.

— Vidjeli ste ga? Gdje? Kada?

— Previše zapitkujete. Da vam odgovorim, spopali bi vas grčevi. Učinite kako sam rekao. Hoću tu značku prije podneva!

— Prije podneva! — poput jeke će bankar. — Pa to je manje od tri sata! Kako mislite sazvati sve vijećnike za tako kratko vrijeme? To su poslovni ljudi. Treba ih obavijestiti nekoliko dana unaprijed.

— Pošaljite kurire da ih odmah okupe.

— Nisam siguran, Shadden, da će se to svidjeti vijećnicima.

— Recite im da je hitno. Recite im bilo što.

Massengale se uspravi i hladno odmjeri Shaddena.

— Biste li bili raspoloženi objasniti im kako to da ste toliko upoznati s Torodeovim kretanjem?

— Ne bih bio raspoložen — odgovori Shadden. — Biste li vi bili raspoloženi objasniti im zašto vas Torode želi ubiti? Nije dan od nas ne smije se izbrbljati o Torodeu. On je naš privatni problem — Shadden se zagleda niz ulicu. — Da, vidio sam ga. I znam što je isplanirao.

Točno preko puta banke kočila se bijela metodistička crkva. Shaddenov pogled zaustavi se na prostoru između crkve i susjedne skromne kućice u kojoj je stanovao pastor... Jeffrey, Jercoat, kako li? Uostalom, do vruga njegovi ime. Pastor nije bio oženjen i vrijeme je skraćivao u sjenovitu vrtu između svoje kuće i crkve. Iz tog vrta dobro se vidjela aleja pokraj banke, a onih nekoliko grmova što ih je pastor zahvaljujući samo svojoj upornosti, uspio uzgojiti pružalo je dobar zaklon od pogleda.

Izašavši iz kuće u svoj mali vrt, metodistički svećenik prijateljski kimne Shaddenu.

— Ne dopustite da vas ometam u razmišljanju — reče.

Bio je to krupan, atletski građen mlad čovjek ugodna, duboka glasa.

— Nadam se da se ne ljutite što sam ušao u vaš vrt.

Ni govora, ni govora! Zadovoljstvo je sresti nekoga tko se toliko zanima za moje agrikulturne napore — pastor pruži ruku. — Ja sam George Jeffcoate.

Na licu mu se ogledala želja za znalačkom raspravom o vrtlarstvu, pa Shadden, ne želeći razočarati tog dobroćudnog diva, istrese sve što je znao o toj temi, iznenadivši pri tome i sam sebe.

— Ovu žutu begoniju nije bilo lako uzgojiti u ovakvoj klimi.

— Tajna je u zalijevanju — pastor nježno pogladi zlatni cvat. — I u zaklonu od prejaka sunca. Ovo je vruć i suh kraj, ali zemlja nije nekvalitetna. Dajte joj vode i sjene i izrast će gotovo sve.

— Da, vi ste dokazali ono što se oduvijek tvrdilo, gospodine

— pohvali ga Shadden. — Ova zemlja treba kiše.

— Mislim da vas još nisam vidio na misi.

— Ne, niste.

— Jeste li vi katolik, mister Shadden?

Shadden zatrese glavom.

— Ne, odgojen sam kao protestant, ali na malo labav način. Možda ću jedne nedjelje svratiti u vašu crkvu.

Izgovorivši to, sam sebe zapita: a zašto i ne. Kad postane šerif i počne se uspinjati, podrška nedjeljne crkvene pastve neće mu biti naodmet.

Tog trena u glavu mu sine saznanje da svjesno namjerava učiniti od sebe odvratnog licemjera. Igranje uloge reformirana čovjeka bilo je jedno, dovoljno nelijepo, ali lažna pobožnost — to je više nego ružno. Zar narastajuća ambicija i to donosi čovjeku? Zar ga prisiljava da odbaci svu ljudskost i čast, unutrašnje dostojanstvo? Zausti nešto, ali pastor ga preduhitri:

— Željno očekujem tu nedjelju, mister Shadden.

– Hmmm, hvala – nelagodno će Shadden. – Sad moram poći.

Jeffcote ga zadrži blagim glasom:

– Vidim da nosite pištolj. To jest, revolver. Kundak kao da mu je malo izlisan. Jeste li vi revolveraš?

– Ne! Borac revolverom.

– Zar tu postoji kakva razlika, mister Shadden?

– Postoji, mister Jeffcote. Revolveraš je ubojica. On ne bira načine. Borac revolverom daje protivniku pravednu prednost. I ne samo pravednu. Ja ne povlačim revolver sve dok ga onaj drugi nije uperio u mene.

– Sigurno ste izuzetno brzi.

– Morao sam biti. Do vide-nja!

Vrativši se u točionicu Mecca Bara, Shadden zagunda zaposlenom barmenu:

– Viski!

Prostorija se sve više punila mušterijama koje su odlučile da se dobro naliju za nadolazeće sušno popodne, večer i noć. Gus Driscoll se progura do Shaddena, ali suzdrži se od pričanja sve dok ovaj nije iskapio čašu.

– Imam osmoricu ljudi vani – počeo. – Dobrih ljudi. Prenose Massengaleov poziv vijećnicima. Sumnjam da će itko biti odsutan.

Shadden se osloni leđima o bar, kako bi mogao kroz prozor paziti na ulicu.

– Hoće li i tvoji ljudi biti na sastanku? Trebam ih tamo.

– Moji grubijani? To će malo teže ići. Na vijećanje su dobro došli koliko i vukovi na nedjeljni piknik.

– Sastanci Gradskog vijeća trebalo bi da budu javni. Jesu li tvoji ljudi građani Sjedinjenih Država?

– Pa jesu Amerikanci. Ali ne bih se zakleo da imaju pravo glasa. Zatvorske kazne, znaš...

– To nije važno! Mogu prisustvovati vijećanju. Na njima je da mu daju odgovarajuću težinu s revolverima o pojasu.

– Ti si zaista navalio! Shadden kimne.

– Moram tako. Smeta li ti to?

– Pa ne umiruje mi živce. Ti predlažeš da moji ljudi zabiju revolvare u trbuhe vijećnicima.

– Ne, oni će mirno sjediti i samo ako vijećnici počnu odugovlačiti, oni će početi malo glasnije razgovarati. Bit će potpuno jasno što žele.

– Massengalea za gradonačelnika, tebe za gradskog šerifa.

– Tako je. Minutu prije podneva moram imati značku. Po-brini se za to, Gus!

– Ali to je riskantno! Vijećnici se mogu okomiti na mene.

– Sve je u životu rizik.

– U redu, neka bude tako – Driscoll zaškilji. – Ali ne zaboravi tu uslugu, a ni ostale. Moja družina ne voli kad se zaboravljaju stare zasluge.

Shadden ga je šutke gledao. Shvativši da je ovom izjavom povrijedio prešutno priznato povjerenje među njima dvojicom, Driscoll to pokušava ispraviti:

– Mislio sam...

– Znam što si mislio – pre-kine ga Shadden. – Neću zaboraviti. Platit ću svoj dug kad dođe vrijeme. Ali posao još nije završen.

Driscoll je htio još nešto reći,

no shvati da ga nitko ne bi čuo. Okrene glavu u smjeru Shaddenova pogleda.

Ispred Mecca Bara prolazili su Phil Holton i Jane Massengale. Holton je na kratkoj uzdi vodio El Reya. Pastuh, uznemiren metežom, strigao je ušima i bio spreman da se svakog trenutka ritne na sve što bi ga prijetijesjelo.

Phil i Jane su o nečemu razgovarali i iščezavši iz Shaddenova vidokruga ostavili mu da razmišlja je li taj razgovor bio u kakvoj vezi s dovodenjem El Reya u aleju. Nešto mu je govorilo da jest. Holton je sigurno ispričao djevojci o Torodeovu posjetu i zahtjevu.

— Holton se dokopao rijetkog zgoditka! — reče Driscoll. — Da sam barem ja imao tu sreću! — opazivši Shaddenov nagli pogled, dobroćudno doda: — O konju govorim!

* * *

Bankarev sekretar Koenig obavijesti Shaddena da se Felix Massengale još nije vratio sa sastanka.

— I ne očekujem ga prije podneva.

— Ja ga očekujem — odvrati Shadden, pogledavši na zidni sat koji je pokazivao jedanaest i dvadeset. — Je li taj sat točan?

— Uvijek je bio.

Shadden podesi svoj džepni sat. Još trideset devet minuta. Izlazeći iz banke, zagleda se u aleju. Bila je prazna. Pastuha nije bilo ni tamo ni igdje na vidiku. Opsovavši ispod glasa, Shadden se zaputi u potragu za Holtonom. Sreo ga je na izlazu iz Reilleyjeve konjušnice.

— Baš sam pošao da te potražim — reče Holton.

— A ja tražim tebe! Gdje je taj konj?

— U konjušnici. Ne mogu to učiniti, Shadden! Jane...

— Ona te odgovorila?

— Djelomice. Ali ja...

— Sve si joj ispričao, prokleta budalo!

— Ne, nisam! Vidjela je da sam zabrinut i ubrzo shvatila da treba da učinim nešto što ne želim činiti. Nešto u vezi s pastuhom... i tobom. Možda je to ona, kako kažu, ženska intuicija. Razgovarali smo o tome što je pravo, a što krivo.

— Dobro i nedobro — prasne Shadden. — Shvaćaš! I onda ste vas dvoje zaključili da je ispravno smjestiti pastuha u konjušnicu. Ne u aleju, ha? Pa dobro, to je tvoj konj!

Phil Holton, iznenađen Shaddenovom popustljivošću, zapita u čudu.

— Ti mi ne zamjeraš?

— Zar bi mi koristilo zamjerati? — odgovori Shadden.

— Samo, Torode će morati na ulicu da bi se dočepao konja za bijeg. Nečijeg konja. Tko zna čijeg!

— Misliš li da će pokušati i kad vidi da u aleji nema konja? Nadam se da će odustati od pljačke. Ja bih.

— Ti nisi Torode. Uostalom, kad već dođe do banke, morat će obaviti posao... ili se predati. Ovo drugo, koliko ga ja poznajem, sigurno neće učiniti.

— Možda ga neće prepoznati u onoj meksičkoj odjeći.

— Ne vjerujem — reče Shadden.

— Lice mu je poznatije nego guvernerovo. Prepoznat će ga najmanje desetak ljudi, a nakon toga više nije važno hoće li orobiti banku ili odjahati. U oba slučaja mora si krčiti

put kroz masu, je li tako?

– Čini mi se da imaš pravo.

– Nezgodno je što su tu žene i djeca – nastavio je Shadden. – Nastat će panika, jer žene i djeca vrište. Konji se trgaju s priveza i bljeskaju potkovicama. Pa sad... – promatrao je kako Holtonovo preplanulo lice blijedi. – Kad god Torode udari – produži – netko strada. Za njega nije važno je li to muškarac, žena ili dijete.

– Treba ga zaustaviti! – provali iz Holtona. – Moramo ga zaustaviti!

Shadden odobravajući zakima glavom:

– I hoćemo! – Kako?

– Ti ćeš odvesti konja kamo ti je rekao. Tako Torode neće izaći na ulicu i pucati po masi.

– I lijepo će pobjeći.

– Neće ako ga šćepamo! Zar se bojiš riskirati da izgubiš tog prokletog konja?

– Ne! – zatrese glavom mladić.

– El Rey će biti tamo!

– Imaš još samo trideset minuta.

– Ah, vratili ste se – reče George Jeffcote, izlazeći iz crkve i brišući ruke ručnikom. – Jeste li završili poslove, mister Shadden?

– Još ne, kastore.

Shadden sjedne na kraj vrtne klupice, ne odvajajući pogled od aleje na drugoj strani ulice. Četrnaest minuta do podneva. Holton još nije doveo pastuha, a Massengalea niotkud. Shadden se gnijezdio na neudobnoj klupi, promatrajući sve veću vrevu na glavnoj ulici. Pastor sjedne pokraj njega i razveze priču o begonijama.

– Bolje bi bilo držati ih u sandučićima, je l' te? Možete ih premještati kad je sunce prejako, a drvo zadržava vodu.

Shadden je osjećao kako su mu

živci napregnuti. Želio je da pastor nestane bilo kamo, ali na kraju krajeva ovaj mali glupi vrt bio je njegovo vlasništvo, njegov ponos i radost. Sat je pokazivao da je preostalo još nekoliko minuta do isteka vremena. Nije bilo Holtona. Nigdje ni bankara. Vijećnici se očito drže svojih sitničavih procedura usprkos pritisku Driscollovih ljudi ili baš zbog toga.

– Čuo sam da se od žice mogu napraviti potpornji za begonije – nije se predavao Jeffcote – kad postanu preteške za svoje stabljike. Vrijedilo bi pokušati.

Shadden se nestrpljivo klatio na ivici klupe, držeći džepni sat na otvorenom lijevom dlanu. Begonije, k vragu!

– Glavni uzrok truljenja korijenja je, naravno... – pastor prekine svoje botaničko izlaganje. – Nervozni ste?

– Mhm? – odmumlja Shadden.

– Imam dojam da ste blokirani. Neprestano gledate u taj sat. Naravno, vrijeme vam nije toliko važno. Rečeno je da uvijek imamo dovoljno vremena upotrijebimo li ga za dobar cilj.

Još osam minuta, nijemo su objavljivale kazaljke. Ugledavši Holtona kako vodi konja, Shadden skoči na noge odahnuvši. Barem nešto! Dopusti si ljutnju na Holtona što ga je tako dugo pustio da se preznojava u ovom prokletom vrtu.

– Veličanstven konj – izjavi Jeffcote vidjevši da je sva Shaddenova pažnja usmjerena tamo.

Vrtlarstvo i teologija privremeno se povukoše u drugi plan. Shadden kimne:

– Konj i pol!

Phil Holton uvede konja u aleju. Banka obično nije dopuštala jahačima tu slobodu, ne želeći pretvoriti aleju u besplatnu javnu staju punu

smeća, vonja i muha, osobito ljeti kad su bočna vrata otvorena zbog vrućine. Međutim, kao pomoćnik gradskog šerifa, Holton je imao određene privilegije i ponekad ih je koristio.

Mladić se malo duže zadrži pokraj bočnih vrata banke tapsući pastuha po vratu i umirujući ga. Ne otkrivši gdje bi mogao privezati konja, Holton spusti uzdu na zemlju, ozlojeđeno se okrene i ode.

Sada je stvar uređena, mislio je Shadden. I osrednji jahač može na tom konju preskočiti nisku drvenu ogradicu na kraju aleje. Neće biti meteža na ulici. Preko ograde, preko dvorišta, kroz meksički kvart i dalje prema sigurnom skloništu s novcem za plaćanje te sigurnosti. Konj je tu. Čeka. Čeka Toma Torodea.

Još pet minuta.

Kroz masu ljudi Holton spazi Shaddena i Jeffcotea. Hitro prijede ulicu.

– Malo sam zakasnio – reče.

Pogađajući da je Jane uzrok za-kašnjenja, Shadden zapita:

– Nisi li gdje vidio Massengalea?

– Još ne. Ali ni od našeg čovjeka još ništa.

Holton se nasloni na vrtnu ogradu, otkopčavajući kaput da bolje namjesti revolver u očitj namjeri da se suprotstavi Torodeu kad se ovaj pojavi. Shadden se sažalno podsmjehne. Phil Holton nema ni malo nade protiv revolveraškog čarobnjaka kakav je Torode, ali smatra da to duguje svojoj pomoćničkoj znački. I svojoj savjesti. On će pokušati.

– Što se, za ime božje, događa?

– zapitkivao je Jeffcote, gledajući naizmjenice u obojicu. – Valjda ne namjeravate postaviti zasjedu Felixu Massengaleu? – on se ovjesi Shaddenu o rame! – Ne smijete!

Mister Massengale je vjernik moje crkve!

– Evo ga, stiže! – objavi Holton.

Bankar pride brzim korakom. U njegovoj ispruženoj ruci blistala je šerifska značka.

– Mogao bih se stidjeti nekih metoda upotrijebljenih da bi vam se ovo osiguralo, ali evo je!

Iz tih riječi čitalo se sve njegovo nezadovoljstvo što je morao raditi u savezu sa salunskim sumnjivcima. Shadden se otrgne od Jeffcotea i pričvrsti staru, pohabanu značku na džep košulje. Pastor počeo šaptati neku zbunjenu ispriku, usred koje Phil Holton tiho upozori:

– Shadden, mislim da Torode stiže!

– Vidiš li ga?

– Još ne, ali slušaj! Čuješ li?

– Čujem.

S dna ulice nadirao je sve jači žagor, koji je neobično podsjećao na stravu ovaca kad osjete prisutnost proždrljivca, vuka ili gladnog kojota, koji je upao u stado. Glasovi zatreperiše jače, narastajući u viku gomile opkoljene plamenom i prenapučenoj dvorani.

Ovi Arizonci nipošto nisu bili ovce koje bi se lako uspaničile, ali prisutnost tolikog broja žena i djece obezglavila je muškarce. Primićući se bliže, žamor se istanji u vrisku male djece, unoseći stravu među odrasle. Majke su izgovarale riječi umirenja.

Jeffcote se zagledao u Shaddena.

– Što je ovo sad?

– Ubojica.

– Zašto ga ne zaustave?

Zato što se muškarci ne usuđuju poduzeti bilo što, ne izreče Shadden, zbog velikog rizika da zalutali meci ne pretvore dječje cviljenje u samrtni hropac a majčinska umirivanja u očajničke krikove. Torode je znao da može računati na taj

strah i koristio ga je.

Shadden vikne za Massengaleom, koji je izlazio iz vrta:

– Ostanite ovdje! Torode vas ne smije vidjeti. Ubit će vas!

– Neću se skrivati pred njim – odgovori bankar, izlazeći na ulicu.

– Moja banka je i moja odgovornost.

Shadden ga stigne u dva duga koraka, izvuče revolver i udari ga njime po zatiljku. Bankar padne na koljena, držeći se rukama za glavu. Preduhitrivši pastora zgranuti protest, Shadden oštro naredi:

– Odvedite ga u svoju kuću! Brzo! – pomažući pastoru da podigne bankara, progunda ispriku: – Zao mi je, prijatelju!

– Prokletstvo, meni je dvostruko zao!

Zbijena gomila pomakla se niz ulicu do prostora između crkve i banke. Kočije i teška teretna kola sudarali su se stranicama i kotačima, stvorivši čvor koji je zatvorio cijelu širinu ulice. Shadden spazi Torodea istog trena kad je Holton dahnuo:

– Evo ga!

Torode se primicao. Nagomilana kola zaustaviše ga na trenutak. Nije se odvažio da počne pucati, ali nije ni Shadden. Torode skoči s kljuseta koje je jahao i krene između rančerskih kola i konja. Imao je dovoljno vremena da spazi konja u aleji. Držeći revolver u ruci, krivudavo se približavao banci. Dok bi prolazio pokraj pojedinih kola, ljudi bi uzimali pod arnjeve, kao da nosi plamenu aureolu davola koja bi ih mogla spaliti.

Nikakvo čudo, mislio je Shadden. Unio je pakleni strah među njih. Natjerao je narod da se natisne oko njega, pružajući mu izvrsnu zaštitu dok ne stigne do banke. Prokletnik, još će i uspjeti!

Torode se u kratkom trku nađe pred vratima banke i nahrupi kroz njih. Uspjelo mu je, kao što su mu uspjele i druge na prvi pogled nezvedive pljačke.

Konačno oslobođeni prijetnji. Torodeova revolvera, neki kočijaši uspješe se odvojiti od spetljane hrpe, pa surovo potjeraše zaprege, vičući iz sveg glasa:

– Torode je u gradu! Torode! U banci je!

Ostali prihvaćaju:

– Torode! Torode!

Kao da se sam sotona okomio na Tucson.

Ljudi su šibali konje, obuzeti grozničavim nastojanjem da svoje obitelji sklone na sigurno prije nego što se Torode opet pojavi i meci počnu pljuštati odasvud. To je Torode i želio, to je planirao. Paniku.

Uzburkana masa zapriječila je pogled iz vrta na banku. Phil Holton pokuša proći kroz metož, ali ga neki konj odbaci u stranu i mladić se na jedvite jade skloni ispred nogu što su prijetile da ga zgaze. Ljudi su još stizali u grad. Ne znajući ništa o opasnosti pred sobom, nastavljali su svojim putem sve dok im do ušiju ne bi doprlo Torodeovo ime.

Iz banke prasne hitac. Koenig je dobio svoje, pogadao je Shadden. Žrtva Torodeova bijesa zbog odsutnosti Massengalea. Neće proći ni minuta a Torode će imati u rukama svoju lovinu i izaći, ako je uspio sačuvati svoju staru spretnost.

Majstor pljačkaš još jednom je vodio igru. Sve se odvijalo po njegovu planu. Još jedna uspješna pljačka, ovaj put u glavnom gradu države. A novi novcati šerif tog istog glavnog grada ostat će vječna budala.

– A, ne! – zareži Shadden. – To meni neće učiniti!

Prigne se i pokupi nekoliko kamenčića sa pastoreve uredne vrtne

stazice pa se popne na klupu. El Rey je još stajao tamo gdje ga je Holton ostavio. Pastuhova glava ispitivački se okrenula prema bučnoj ulici.

Shaddenov prvi kamen preleti pastuha, odbije se od zida banke i udari u ogradicu na kraju aleje. Pastuh nepovjerljivo zirne na ogradu.

– Natrag! – Holton je mahao rukama pred nadolazećim rančerskim kolima. – Natrag! Pustite me da prodem! Torode pljačka banku!

Na pločniku se pojaviše vijecnici odjeveni u crno.

– Torode? Jesi li rekao Torode?

– Holtone! Što je s Torodeom?

– Pljačka banku!

– Gdje je šerif? – zapita jedan od vijecnika.

– Ovdje sam! – progovori stari Ned Henderson, zaboravljajući da je njegovo dugo službovanje završilo.

– Ne ti, Nede. Shadden! A, tu ste! Vidite li Torodea? Možete li pucati na njega?

– Sklonite tu masu s ulice! – odgovori Shadden. – Neće biti nikakve pucnjave dok su žene i djeca ovdje!

Drugi kamen padne točno između pastuhovih nogu. El Rey zatopće i uznemiri se. Ljut što ne može pogoditi konja, Shadden hitne jedan za drugim još tri kamena. Dva od njih promašise, ali treći snažno udari pljoštimize u El Reyevu sapi.

Pastuh bijesno zarže pa odgalopira među gomilu. Jedna kočija skrene u stranu ne bi li izbjegla sudar. Kotači joj se zakvačiše za kotače nekih teretnih kola. Kočija stade na mjestu, konji zamahom iščupaše ormu, a vozač bespomoćno zapuca bičem za odbjeglom zapregom.

Razjaren i zastrašen pucnjem biča, El Rey se propne svom svojom

dužinom, zamahujući kopitima i njišteći. Spuštajući prednje noge na zemlju i okrećući se natrag prema aleji, konj se zaplete u vlastitu uzdu i teško se strovali preko glave. Shadden pojuri da ga uhvati prije nego što se životinja vrati u aleju.

Holton stigne prvi. Baci se prema konju i zgrabi uzde. Ustane istovremeno s pastuhom.

– Hoo, momče, polako! Polakoooo... Posljednja grupa projuri mimo njih. Odjednom se taj dio ulice ispraznio. Uzdignuta prašina slijegala se u suncem obasjanoj crvenkasto-žućkastoj izmaglici. Grupa građana stajala je pred crkvom nijemo očekujući što će njihov novi šerif učiniti, a Shadden je stajao po strani, na pločniku uz pastorov vrt. Niz ulicu je trčala Jane Massengale.

– Makni se, Jane! – poviče Shadden.

– Gdje mi je otac?

– Na sigurnom. Miči se, kad ti govorim!

Djevojka je, pridržavajući rukom zadignuti skut haljine, jurila kao mahnita. Ima li išta gore od tvrdo glave žene? Ona je grabila prema Holtonu.

Shadden krene da je uhvati i skloni prije nego što se Torode pojavi, ali Jane projuri tako brzo da joj nije stigao prepriječiti put. Holton se borio s konjem na sredini prazne ulice ne dopuštajući mu da se vrati u aleju. Okrene se i vikne preko ramena:

– Bježi natrag, Jane! Bježi!

Torode bane kroz bočna vrata banke.

Pod lijevom pazuhom razbojnik je stiskao slamnati sombrero pun banknota i zlatnika. Potpuno uvjeren da ga u aleji čeka konj, istrčao je kroz vrata bez ikakva oklijevanja. U svojim boljim danima tri puta bi provjerio sve okolnosti, ništa

ne prepuštajući slučaju.

Iznenadeno se okrene oko sebe s nevjericom gledajući u praznu aleju. Crna mu se kosa, sva u ozoje-nim pramenima, slijepila uz usku lubanju. Poput kakve kreature, izbačene iz tamnog skrovišta na danje svjetlo, on zatrepće umujući što bi učinio.

Mir i tišina pokrenuše ga i on se zavrti u krug kao da traži onaj bučni metež koji je uzrokovao. Revolver u desnoj ruci kružio je prateći njegov nemirni pogled. Ustukne prema vratima tražeći utočište. Njegov poremećeni mozak upozoravao ga da je upao u klopku.

Koenig, prsa oblivenih krvlju, pokazuje se na vratima i zalupi ih prije nego što je Torode uspio uskočiti kroz njih. Mirni Keonig sa svojim podočnjacima i papirnatim manšetama pamtit će se u Tucsonu kao nenametljivi stranac koji je posljednjim činom u životu zaustavio notornog desperadosa. Možda je morao zatvoriti vrata banke jer je otkucalo dvanaest sati, a on nije mogao dopustiti da ga ni metak u prsima spriječi da zatvori banku na vrijeme.

Torode se okrene od vrata, proklinjući. Usta su mu se zapjenila kao u bijesna psa a slina mu je kapala s opuštenih krajeva usana. Njegov bijesni očaj davao mu je izgled vrijedan žaljenja, ali i odvratnosti. Čim je spazio na ulici Phila Holtona s pastuhom, sva njegova smetenost nestane kao rukom od-nosena. Torode čvrsto zakorača prema mladiću.

— Dovedi tog konja ovamo, ti, kućkin sine!

Phil Holton maši se desnom rukom za bedro. Lijevom je držao uzdu, naprežući se, a to je remetilo izbalansiranost mišića, toliko važnu za brzo potezanje revolvera.

Torode, automatski reagirajući na Holtonov pokret, užurbano ispa-li hitac. Da je očuvao prisutnost duha, što ga je vodilo za sve vrijeme njegova odmetništva, ne bi pritisnuo obarač prije nego što bi se dočepao konja.

Prasak revolvera odjekne u aleji, pruživši ćudljivoj životinji dobar razlog da se istrgne iz Holtonove ruke i zatutnji niz ulicu, ne zaustavljajući se sve do kuće, milju istočno od grada.

Phil Holton, držeći se za okrvavljenu i onemoćalu desnu ruku, opet vikne na Jane:

— Bježi!

Ona ga nije čula.

— Phile! — pritrči mu. — Phile, ti si ranjen! Krvariš!

— Prokletstvo! — grmne on, ne zbog okrvavljene ruke.

Ona ga zaštitnički obrgli rukama.

— Phile...

Shadden je dobro vidio djevojčino lice naslonjeno na Holtonovo rame. Iz očiju joj je iskrio isti onaj topli izraz što ga je znao uhvatiti u očima Laure Cardiff kad bi ga promatrala, misleći da on to ne opaža. Jedina razlika bila je u izražaju straha na blijedom licu bankareve kćeri. Da, ona nikada ne bi mogla tako izgledati ni zbog koga drugoga. Taj nježni, posjednički pogled, nesvjestan i neprikriven, kao Laurin...

Proklinjući Holtona što je ispuštio pastuha, Torode spusti cijev revolvera, spremajući se za ubilački hitac. Djevojka u vatrenoj liniji nije ga zanimala. Uostalom, ona je bila Massengale. Holton pokuša zdravom rukom odgurnuti Jane u stranu. Grupa promatrača ispred crkve sledila se. Samo Ned Henderson iz navike korakne naprijed, ali odmah zastane.

Shadden potegne, nanišani, opali i krene preko ulice.

— Mislim da bismo ovim mogli zaključiti, Tome! — reče.

Ispustivši novcem natrpani sombrero, Torode je masirao desni dlan. Revolver mu je ležao u prašini iza njega, bubnjića iskrivljena od udarca Shaddenova metka. Torodeov kažiprst visio je slomljen a odbijeni metak razrezao mu je obraz. Bandit je s neskrivenim zanimanjem gledao u Shaddenovu značku.

— Znači, postao si šerif!

— Da.

— Prokletstvo!

Grupa ispred crkve polako je krenula na ispražnjenu ulicu. Čuli su se šumni uzdasi olakšanja. Svi su željeli bolje pogledati tog Torodea i čestitati Shaddenu, tapšati ga srdačno po plećima i nuditi cigarama. Dobar čovjek! Vijeće i novi gradonačelnik mudro su odabrali.

Shadden spazi kako se Torodeove upale oči proširuju, izražavajući silan strah. Krhko tijelo je treperilo. Shadden je znao zašto. Približavanje građana govorilo je Torodeu da je uhvaćen — uhvaćen živ.

— Ne, ne, čekajte! — bandit podigne desnu ruku. — Ja, ja... Trenutak je nešto nesuvislo mrmljao. Nije se bojao umrijeti sve dok je smrt stizala brzo. Metak! Užas je čekao u tamnici. Sudenje. Recital njegovih zlodjela. Svezan korača prema vješalima. Vješala! — Predajem se gradskom šerifu! Shade, ne daj me njima!

Iz glasa mi je izbijala mahnita nada da bi ga Shadden mogao spasiti od tih neprijateljskih ulica. Možda bi čak potajno mogao pobjeći iz zatvora neke tamne noći prije suđenja. Shadden lagano zatrese glavom, ispunjen sažaljenjem i gnušanjem. Torode je pružao žalosnu

sliku čovjeka koji se nekad izdizao visoko.

Grupa se bližila. Torode histerično poviče pokušavajući dobiti na vremenu:

— Čekajte! Još nisam sve rekao.

Ljudi su ga gledali sumorno, zatečeni njegovim zahtjevom. To je dakle Torode, čuveni razbojnički vođa! Taj drhtavi, molećivi čovječuljak. Gdje mu je drski prkos, odvažnost?

— Ja sam prevaren! Ovo je bio dogovoren posao! — Torode je dahao. — Bio je dogovoren s jednim momkom koji je nekad jahao u mojoj družini. To je čovjek koji dobro stoji u vašem gradu! On je bio najgori...

— Umukni, Tome! — prasne Shadden, pogledavši Holtona i Jane. — Čuvaj priču za kasnije.

— Vraga, kasnije! Neću! — Torode skrene pogled prema Holtonu. — Taj prokleti pasji sin me prevario! Mogao sam ovo obaviti...

— Tišina! — zapovjedi Shadden.

— Nosi se do đavola i ti i tvoja značka! Ne možeš mi zabraniti da govorim, Shade!

— Mogu. Vodim te u zatvor. Hoćeš li da te zgazim?

Sudac Guinness nespreno se progura u prvi red i reče:

— Pustite ga da govori, Shadden! Voljeli bismo čuti od njega ime tog sudionika u pljački. Je li tako, gospodo?

Svi zagrajaše u znak odobravanja.

Shadden ih pogleda preko ramena. Ništa od srdačnih čestitanja. Među pogledima uperenim u njega nije bilo nijednog koji ne bi sadržao hladno pitanje. On pogleda Jane i Phila Holtona. Samo njih dvoje, oslanjajući se jedno na drugo u strahu pred Torodeovim lažnim okrivljavanjem, nisu sumnjali da

on, Shadden, pokušava zaštititi sebe.

– Smatram – izlišno je naglašavao sudac – da svi želimo da zatvorenik otkrije ime onoga između nas za koga tvrdi da je nekada bio član njegove davolske bande.

– Tko bi to mogao biti? – suho se pitao Ned Henderson.

Kako su samo prokleta sigurno, mislio je Shadden, a ipak tako kolebljivi. I spremni za prebrze zaključke. Nije im bilo čudno što je Torode pokušao ubiti Holtona. Holton, hrabri mladić, posegnuo je za revolverom i zaradio časnu ranu. Prikrivajući ironičan smiješak, Shadden se okrene prema Torodeu. Bila bi to veličanstvena šala pustiti Torodea da priča, da uništi Holtona. Užasna šala koju su sami htjeli. Prokleti da su svi ti ispravni građani. Nema on među njima nijednog istinskog prijatelja.

– U redu – obrati se Torodeu. – Govori što imaš!

Bandit odahne. Misli mu na trenutak odlutaše.

– Shade, ne daj im da me izvedu na sud!

– Vodim te u zatvor, Tome. Tvoje suđenje...

Ned Henderson upade kreštavim glasom:

– Ti ga nećeš dovesti do suda, Shadden! Taj previše zna. Torode govori! Da čujemo što imaš reći!

Torode otare znojno čelo, okrvavivši ga.

– Ha? Da govorim? – zabrinute mu se oči zaustaviše na Holtonu i to kao da mu vrati razum. – Sigurno, sigurno. Taj o kome pričam bio je krvnik. Najgori ubojica u mojoj bandi. Dobro, on sad igra čistunca. To je u redu. Imam ja nekoliko čistunaca uza se. Zna li što mislim? Novac čini svoje. Ali ovaj me upropastio. Konja je...

– Njegovo ime – zahtijevao je sudac. – Imenuj ga!

Grupa zažagori kao jeka:

– Ime!

Jecaj Jane Massengale nije čuo nitko osim Shaddena. Torode vikne na suca:

– Zar vam nisam rekao? Onda naćulite te svoje proklete uši! Njegovo ime je...

– Žao mi je, Tome! – uzdahne Shadden.

Njegov revolver opse vatru. Torode se grčevito presamiti, otvarajući usta u pokušaju da dovrši što je htio reći. Shadden opali još jednom. Povijeno tijelo padne. Shadden pride i prigne se. Bilo je dana kad je dijelio zalogaj i duhan s Tomom Torodeom, dijelio logorsku vatru. Bilo je to prije nego što je Torode postao sasvim zao. Torode podigne kapke. Oči su mu još bile potpuno razborite.

– Hvala, Shade! – prošapće i izdahne.

Vraćajući revolver u navlaku, Shadden se okrene građanima. Oni su ga natjerali da ubije Torodea. Sad su ga užasnuto gledali, optužujući ga. George Jeffcote, koji je izašao iz svoje kuće sekundu prije Shaddenova prvog pucnja, krikne:

– Umorstvo! To je umorstvo!

Shadden kimne. Tog trenutka zauvijek je izgubio pravo da se zove – borac revolverom. Pastorov glas prene građane. Sudac Guinness je prednjačio kao i obično:

– Ubio je zatvorenika!

– Nenaoružana čovjeka!

– Ljaga na Tucson!

– Ubojica! – kričao je pastor zaboravljajući na maloprijašnje botaničke rasprave.

Stari Ned Henderson uperi drhtavi kažiprst u Shaddena.

– Ubio si ga da ne bi progovorio!

Tebe je htio imenovati! Znao si da dolazi opljačkati banku! Zato si i bio spreman!

– Aha, znao sam da dolazi – odsutno će Shadden.

– Jasno, jer si se dogovorio s njim! Ali prevario si ga, kako je rekao. Raspeo si ga zbog potjernica i nagrade!

Sudac Guinness, ne podnoseći da bude u drugom planu, preuzme komandu u ispitivanju:

– Shadden, da li dobro razumijem da ste se dogovorili s Torodeom o ovoj pljački, a onda ga namjerno žrtvovali? Ah, nema časti među lopovima!

– Čuli ste što je Torode rekao! – trijumfalno upade Henderson. – Shadden je bio najgori. Ubojica! To je i dokazao! Zar takav zaslužuje da nosi moju značku? Pobrinimo se za Phila!

Shadden slegne ramenima. Prođe mimo Jane i Holtona. Osjetivši brz, lak dodir djevojčine ruke na svojoj nadlaktici, otrgne se i ne pogledavši je. Ona je odavno iščezla iz njegova života.

Nitko iz gomile ne pokuša ga spriječiti u odlasku. Došeta do konjušnice, odveže svog ridana, osedla ga i plati račun. Reilly htjede nešto prigovoriti, ali zašuti pogledavši mračno lice.

Jašući korakom niz ulicu, Shadden nakloni glavu Lauri Cardiff koja je stajala na vratima svog krojačnog salona. Njezine oči zaželeše mu toplo i sjetno zbogom. Pogledi ostalih bili su kameni i hladni. Vi jest se proširila. Čak ni pred Mecca Barom nije bilo nikoga.

Prolazeći mimo kamene kuće, Shadden posljednji put dotakne prstom obod šešira. Građani su se razišli. Torodeovo tijelo uklonjeno je s ulice. Aleja je bila prazna kao da se ništa nije dogodilo.

Felix Massengale, izašavši glav na prednju veradnu, podigne desnicu na pozdrav jahaču. Shadden ga htjede zapitati za Elleryja, ali se predomisli. Nije dobro za novog gradonačelnika da razgovara s njim.

Pola milje južno od grada zategne uzdu i konj stane. Tu se cesta granala i blago zavijala prema sjeverozapadu. On skine značku i baci je na raskršće.

Dvije godine strpljivog rada i pažljivog planiranja ishlapijele su. Nekoliko minuta bio je šerif grada Tucsona. Čvrsto je stajao na prvoj stepenici uspona, a njegov revolver srušio ga je s nje.

Nasmijao se sjetivši se da je Lauri Cardiff poklonio svoje stado trogodišnjaka a i bankovni račun. Pa ona je to i zaslužila. Tu nema što žaliti.

Osjećao se slobodnim, čistim, u miru sa samim sobom. Shvatio je da ne žali ni zbog čega osim što napušta Lauru Cardiff.

Ridan nestrpljivo zatopće, naviknut da krene kući južnim putem bez zastajkivanja. Shadden ga uzdom okrene na sjeverozapadni ogranak ceste, prijateljski se smijujući na pokušaje životinje da ga zbaci.

– Naučit ćeš da ti ne smetaju nepoznati putovi, konjino moja!

Jednog dana, razmišljao je, ako pronade neko udaljeno mjesto gdje bi se opet mogao smiriti – u Kaliforniji, Kanadi, Oregonu, svejedno gdje – napisat će pismo Lauri. Poslat će joj svoje pozdrave. A možda će je i zamoliti da spakira stvari i dođe k njemu.

KRAJ

U PRIPREMI:

G. F. Unger:
SMRT U PONORU

Izašao je iz štampe novi SAMOV specijal:

YU NAUTIKA

SPECIJALNO IZDANJE MAGAZINA SAM GODINA 1981. CIJENA: 80 dinara

TRI TEČAJA
Jedrenje
na dasci
Skijanje
na vodi
Kuhinja
s obale
PREGLED
DOMAĆE
PONUDE

PRIRUČNIK ZA
MORNARSKA
ZNANJA I
VJEŠTINE

za sve koji vole more

- Potražite ga na kiosku
- Naručite ga izravno od redakcije

YU NAUTIKA je moderno pripremljena revija ravna sličnim inozemnim izdanjima. Štampana je na 148 stranica finog papira sa mnogo crteža i ilustracija u boji, tvrdim hrptom i kvalitetnim omotom koji će izdržati listanje kroz mnogo sezona.